

Boerenbetweterigheid uit het verleden

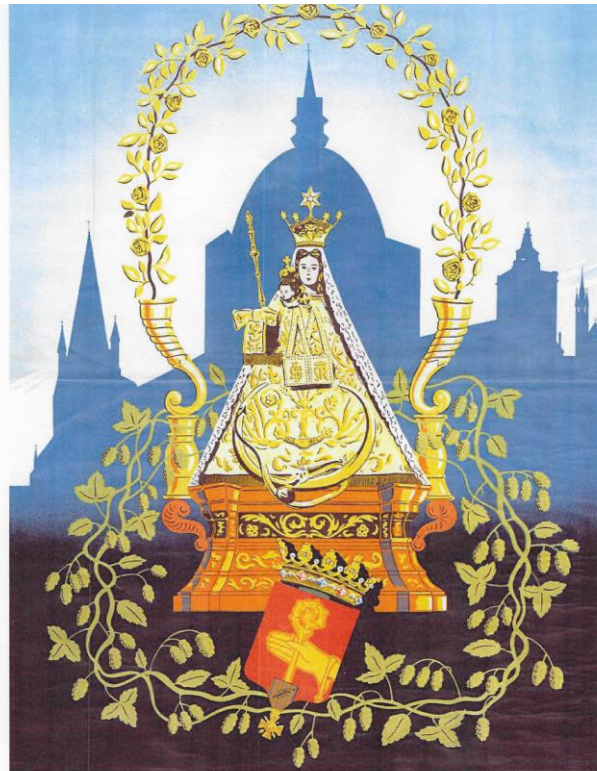
\*

Joen gasten en joen vis –

Begunn'n te stynken achter den derden dag

\*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 700 lezers



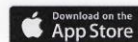
## DIGITALE OMMEGANG

1



### DOWNLOAD

Download de ErfgoedApp.



2



### SCAN

Open de app, scan de QR en download de wandeling.



3



### ONTDEK EN OPEN DE HALTES

Klik op het icoon van de kaart en open de verschillende verhalen.

*t Neerhof*



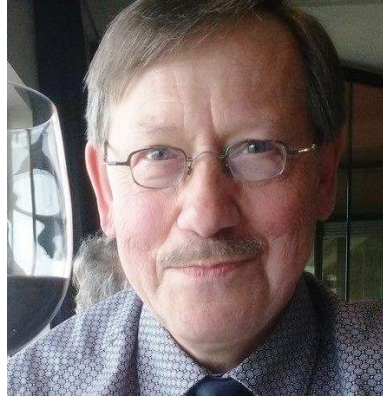
Beste abonnee

**Bezoek de Hopast van het Neerhof in groep ! Alle info op de webstek!**

## 't Neerhof

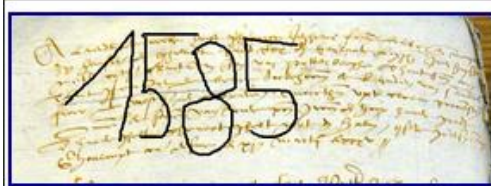


Lees de geschiedenis van Poperinghe



Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** is het DiMPop de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt het nu tot **1588**.

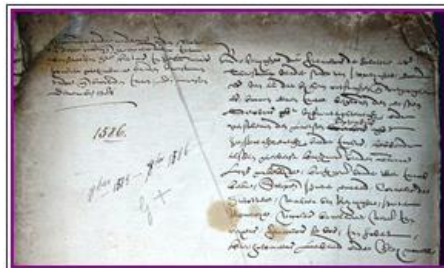
<https://tneerhofvzw.be/>



**Jaar 1585**

Halmen

22 bladzijden verkopeningen - langzaam maar zeker komt ook deze handel terug...



**Jaar 1586**

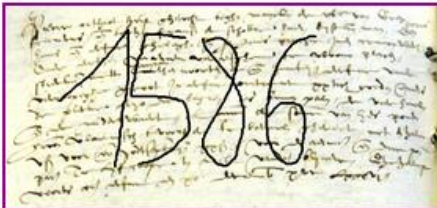
stadsrekening 1585 - 1586

De stadsrekening van het werkjaar 1585 - 1586 - een stad in de volle heropbouw na de totale ruïne !



### Jaar 1586

Een puzzel van vele stukjes geeft een beeld van Poperinghe in 't jaar 1586.



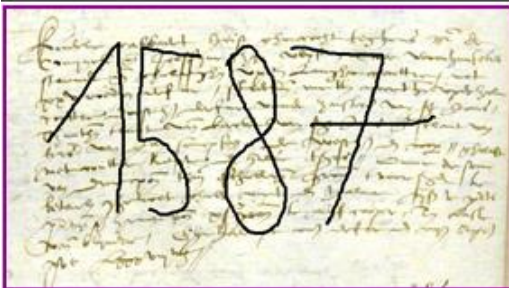
### Jaar 1586

Halmen  
Slechts 13 bladzijden halmen in dit barre jaar



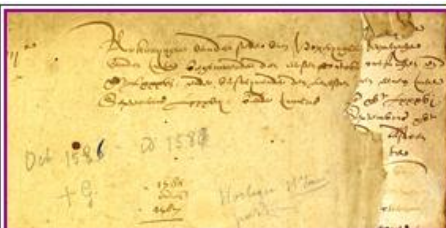
### Jaar 1587

Een jaar van heropbouw en dreiging door Leicester en een jaar van emigratie onder andere naar Leiden.



### jaar 1587 Halmen

Uit dit jaar namen we toch 33 bladzijden verkopen over.



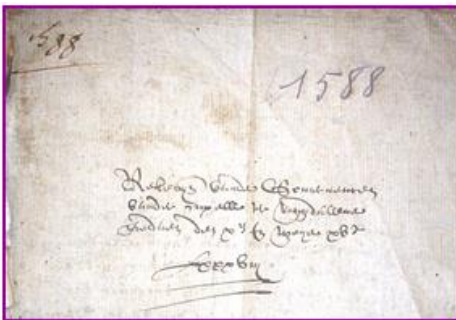
### jaar 1588 Stadsrekening

De stadsrekening van het jaar 1587 - 1588 - met de nodige gedetailleerde uitleg - een stad in heropbouw.



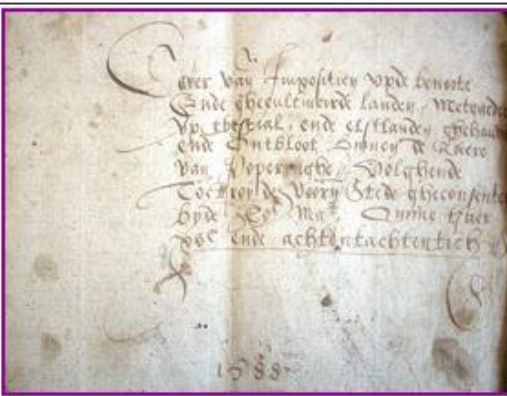
Jaar 1588

Over bier, hop, boekwiet, het leger en soldaten, vrijbuiters van Oostende, wezengeld, den Diepenmeersch en het Quaedgat, 't Calfvel, en zoveel andere dingen.



jaar 1588 rekening Magdaleene

De jaarrekening van de Magdaleenecappelle



jaar 1588 Ommestellinge

Een ingewikkelde rekening van een 'Ommestellinghe'

*Graag bedank ik iedereen die zo vriendelijk geweest is mij proficiat te wensen met het 20-jarig bestaan van 'Doos Gazette'. Ik kan moeilijk hier al die mails reproduceren, maar ik kan toch niet laten enkele – speciale mails – te vermelden.*

*Het eerste is van Bertijn Creus.*

## **Oproep**

Beste Guido,

Mijn naam is Bertijn Creus .

Plichtsgetrouw lees ik ( in mijn ogen) uw meesterwerk dat door mijn broer Benedikt Creus maandelijks naar mij toegestuurd wordt.

Ik leef al 30 jaar in Zuid Afrika maar voel toch nog in hart en ziel een poperingenaar. Als gevolg van mijn goede jeugdherinneringen waar ik nog veel aan heb ( om Boudewijn Degroot tegen te spreken.)

Stilaan bereikt uw gazette de tijd die ik in het St Stanislas college doorbracht ( Retorika van 1974 als ik mij niet vergis)Maar er zijn al een hele reeks over eenkomsten met uw tijd aldaar.

Ik geniet vooral de opmerkingen over de chicon. Daar heb ik niet teveel last van gehad. Ik heb mij namelijk aangesloten bij POVO en zo kreeg ik een vrijpas voor ons kattedwaad. Mijn bankgenoot Piet Deroo moest er wel dubbel onder lijden. Graag wou ik via uw gazette een verzoek doen om eerstens verder te gaan met uw werk en anderzijds om mijn e-mail adres aan mijn klasgenoten ( Stefaan Boets, Mathieu Delanote, Luc Poissonnier, Jan DeSaegher om er een paar te noemen ) door te spelen

Baie dankie - Bertijn Creus  
[bertin54@yahoo.co.uk](mailto:bertin54@yahoo.co.uk)

*Wie kan mij helpen om te voldoen aan de wens van Bertijn en mij die mailadressen bezorgen?  
Een tweede mail die ik kreeg was er eentje van mijn vriendin Anne-Mie Hautekeete uit Munte.*

Proficiat met uw 20 jaar gezette Do!

En wat een kleurrijke jeugdijaren heb jullie gehad daar allemaal samen in Poperinge!  
Onlangs in Munte kerk een groepje toeristen die kwamen wandelen. Ze waren allemaal van Poperinge of toch dichtbij - ze schrokken nogal toen ik zei dat ik Do Vandermarliere kende!  
En ja, uw gazette kenden ze ook, en uw zus Rika ...  
Zo zie je maar dat de wereld klein is en dat zelfs voor Pops nog wat in Munte te ontdekken is!  
Hou je goed en doe daar veel groeten, - Anne-Mie

*En van mijn compaan prof. Denis De Keukeleire kreeg ik het volgende:*

Beste Guido,  
Heel hartelijk gefeliciteerd met het 20-jarig bestaan van uw unieke Doos Gazette.  
Eigenlijk geniet ik van elk nummer, eerst en vooral omwille van de boeiende en revelerende content, maar, gekoppeld hiermee, zeker van de werkkraft en het inspiratievermogen van u.  
Met vele van uw enthousiastelingen hoop ik dat je nog vele nummers mag volschenken met je bezielende schrijfsels. En van 'schenken' gesproken, we scharen ons met velen bij het 'er ene op drinken' onder het motto: "doe wel en zie niet om"!!!  
Op uw gezondheid, Guido, en nog vele jaren 'drijfkraft' gewenst!  
Denis De Keukeleire, emeritus professor UGent

## Onze Lieve Vrouw van Sint Jans

Het is in dit jaar vol oorlog en pest dat er te Poperinge iets wonderlijks gebeurde bij O.L. Vrouw van Sint Jans.

Het is al een vreemd verhaal, hoe het beeld van Onze Lieve Vrouw in de kerk geraakt is. Men vertelt immer dat er een visser was op de Vleterbeek, die al de hele dag lang geen vis gevangen had. Tegen de avond smeed hij zijn net toch nog eens uit en toen hij het terug introk, voelde hij een groot gewicht in het net.

Tot zijn verbazing ving hij geen vis maar had hij een grote blok hout in zijn net; en toen hij die blok hout schoonmaakte kwam er een prachtig O.L. Vrouwbeeld daar uit naar voren. O.L. Vrouw was uit die blok hout gekapt met een lange paardestaart en ze had haar Jezuke op haar arm.

Onze visser dacht: 't Is een Onze Lieve Vrouw, ik ga haar maar gaan neerzetten in de Onze Lieve vrouwekerk; daar zal ze wel content zijn.'

Hij ging naar deze kerk en samen met de koster zetten ze het beeld in het zijkoor. Daarna



hielp de visser de koster, de kerk nog zorgvuldig te sluiten.

's Anderendaags hoorde hij al vroeg in de morgen het nieuws. De Onze Lieve Vrouw was verdwenen uit de kerk. Waarschijnlijk gestolen, zei men.

De visser haalde zijn schouders op en gign tgerug naar de Vleterbeek om te vissen, zoals een visser nu eenmaal moet doen. Die dag had hij nog geen geluk. Hij ving nog geen kleine snoek. Tegen de avond zuchtte hij en hij dacht; 'Alle een laatste keer en dan ga ik naar huis.'

Hij smeed zijn net in het water en net als de avond er voor ving hij het zelfde Onze Lieve Vrouwbeeld.

Hij was nog meer verrast!

'Kijk eens,' zei hij 'Maria, wat is er met jou gebeurd? Was je misschien niet content in de Onze Lieve Vrouwekerk? Wel, ik breng jou naar de Sint-Bertinuskerk, dat is de hoofdkerk van Poperinge. Tussen al die pracht en praal zal je wel content zijn.'

Hij nam het beeld op zijn schouder en droeg het naar de grote Sint Bertinuskerk.

De koster aldaar keek hem vreemd aan.

'Hoe?' zei hij, 'Heb jij het beeld misschien zelf gestolen?'

De visser vertelde zijn verhaal en de koster lachte stilletjes; 'Ja, ja,' monkelde hij, 'Wat jij mij nu wilt wijsmaken. Maar weet je wat, we gaan de kerk heel goed sluiten, dan gaat ze zeker niet kunnen gaan lopen!'

En samen met de visser sloot hij alle deuren van de kerk zeer zorgvuldig toe; zowel de grote endeldeuren, maar ook de zijdeuren en het engeldeurtje waar langs de doden naar het kerkhof werden gebracht en natuurlijk ook de deur die naar de proostdij leidde.

's Anderendaags hoorde onze visser al vroeg in de morgen het nieuws. De Onze Lieve Vrouw was verdwenen uit de kerk. Waarschijnlijk gestolen, zei men.

'Nu breekt mijn klomp' zuchtte de visser. Hij nam zijn visgerief en vertrok weer naar de Vleterbeek.

De hele dag had de visser een leeg net, maar tegen de avond aan, net voor hij naar huis wilde gaan, woog zijn net weer heel zwaar. Hij kon het zelf moeilijk geloven, maar in zijn net zat toch wel zeker weer dat Onze Lieve Vrouwebeeld.

Hij nam het op zijn schouder en bracht het nu naar de Sint Janskerk, de parochiekerk van de armste parochie van Poperinge, de parochie van de wollespinners en wevers.

De heiligen die op de muren geschilderd waren keken hem in het halfduister vreemd aan.

Hij droeg zijn zware last tot in het zijkoor en plaatste het daar op de grond en vertrok dievelings.

De koster van Sint Jans die die dag wat te veel in het glas had gekeken, zag bij zijn laatste ronde twee, in plaats van één nieuw Onze Lieve Vrouwebeeld staan. Verbauwereerd liep hij de kerk uit en vergat die avond om de kerk af te sluiten.

Hij ging naar huis, kroop in zijn bedstee en ronkte een gat in de dag.

Toen hij tegen de noen in zijn Sint Janskerk binnen liep, zag hij Onze Lieve Vrouw daar in het zijkoor staan, in een zonnestraal die door het venster viel.

Zij was gebleven.

De visser had die dag heel veel geluk. Zijn net was bij zijn eerste poging meteen vol spartelende vis.

*En zo verkoos Onze Lieve Vrouw om in de Sint Janskerk te blijven en bleef ze aldaar in het zijkoor staan.*



*Nog een stukje van een muurschildering op de zijmuur van de Sint-Janskerk te Poperinge.*

*Wat er in maart 1479 gebeurd is, weten we omdat hierover het jaar daarop in maart 1480 een uitgebreid onderzoek gebeurd is door **Jan Monyssaert**, de deken en vicaris generaal van de kerk van Therouan, samen met enkele notarissen.*

We nemen hier de Vlaamse versie over die door deken Lodewijk De Bo geschreven werd en die in het 1899 gepubliceerd werd in het boek:

Het Mirakelbeeld van Onze Lieve Vrouw vereerd in Sint Janskerk te Poperinghe ,  
Gedrukt ter algemene boek- en steendrukkerij van K. Van de Vyvere-petyt te Brugge, 't jaar O.H. J.-C. – M. D.CCC.LXXXIX.

'**Joannes Monyssart**, deken en vicaris-generaal van de kerk van Terenbrug, afgevaardigde van de Heiligen Apostelijken Stoel, aan allen en eenigelijk die deze brieven zullen zien, zaligheid in den Heer. Daar onlangs, zo vanwege den achtbaren **Heer Jacob Duval**, religieus en proost van St. Bertens klooster, als vanwege den baljuw, amman en de schepenen der stad Poperinghe in het bisdom van Terenburg, ons bericht is gedaan en verzekering gegeven dat er een kind van zekere echtgenooten, namelijk van **Rassoen Van Hove en Jacomyne Bayaert**, zijne huisvrouw, sedert drie dagen in den hof van gemelde ouders in ongewijde aarde begraven, als wezende een misgeboorte, ongedoopt,



en dan, op de smekingen van de moeder en van nog enige brave mensen, de vierden dag ontgraven zijnde, mirakuleus door de goddelijke schikking in 't leven gekomen is en vervolgens het sakrament van 't doopsel ontvangen heeft in de tegenwoordigheid van een menigte, zo mannen als vrouwen van dezelfde parochie,



die 't gezeide kind over de Heilige Vonte hielden:

En daar wij met den nodigen aandrang verzocht zijn geworden dat wij zouden gelieven en willen over alle deze dingen een rechtmatig onderzoek beleiden en dezelve, bij zo verre wij die waarachtig bevonden, goedkeuren met de gewone macht van de Hoogwaardigen vader in Christus, zijne doorluchtigheid de Bisschop van Terenbrug,



in wiens afwezigheid deze macht ons door de Apostlijken Stoel is toevertrouwd.

**Doen te weten**, niet alleenlijk, dat wij zowel op het dringende verzoek en rekwest van Proost, baljuw, amman en schepenen voornoemd, als uit eigene begeerte van een onderzoek der waarheid te doen,

wegens de voorzeide gebeurtenissen, ten jare Onzes Heeren veertien hondert en tachtentig, den twaalfsten maarte, ter gemelde plaats en stede van Poperinge gegaan zijn, te zamen met den achtbaren man **Meester Joannes de Fontibus**, syndicus van 't bisdom van Terenburg, dien wij bijgeroepen hadden, en met de notarissen hier onderschreven, en dat wij daar den dertiensten, veertiensten en vijftiensten dag van dezelfde maand maarte op en over de voorzeide feiten en hunne omstandigheden,

menigvuldige getuigen, **tot zeven en dertig toe**,

onder den eed dien zij op Gods Heilig Evangelie voor ons afgeleid en dien wij ontvangen hadden, ondervraagd hebben, gehoord hebben, onderzocht hebben en hunne gezegden en getuigenissen door onze twee getrouwe notarissen bij geschrifte doen stellen hebben;

Maar vooral nog dat wij, door de gezegden ende verklaringen van deze getuigen, zowel als door de verslagen en de

bevestigingen van de natuurkundigen, de theologanten en de rechtsgeleerden, die over de gemelde feiten geraadpleegd zijn geweest,

bevonden hebben dat de zake zelve op eene **mirakuleuze en buitennatuurlijke wijze** geschied is, niet door het toedoen van den mens, maar door de afgebedene hulp van God en van zijn glorieuze **Moeder de Maagd Maria**.

Diensvolgens hebben wij gemeend bij deze brieven het mirakel uiteen te moeten doen, en dat het waar is geweest hetgene volgt, te weten:

Dat de gezeide **Jacomyne, huisvrouw van Rassoen**, den zondag **elfsten maarte 1479**,

gebaard heeft een onvoldregen kind van het mannelijk geslacht, hetwelk in een hof van 't huis der echtgenoten begraven,

en dan de volgende woensdag, wezende den veertiende der zelfder maand, tussen vijf en zes uren 's morgens, op 't dringend verzoek der ouders van 't kind,



ontgraven is geweest door **Pieternelle Turlin**,

een eerbare en treffelijke dochter die nooit gehuwd, maar altijd onder de maagden gerekend was geweest, die zelfs, opdat het gemelde kind mochte in 't leven komen en gedoopt worden, door een uitdrukkelijke belofte haar verbonden had van zeven jaren geen hemd te dragen, noch op een pluimen bed te slapen;

En dat het kind, om reden dat het bleuzen van zijne lippen

zowel als 't ontluiken van zijn ogen en andere ware tekens en bewijzen deden zeggen dat het leefde,

door de vroedvrouw naar de Sint-Janskerk ter gezeide stede van Poperinge gedragen is geweest, en vooraleer gedoopt te worden, nog andermaal meer tekens van leven gegeven heeft,

zo door bloedstorting uit de navel en vloeijing van zweet,

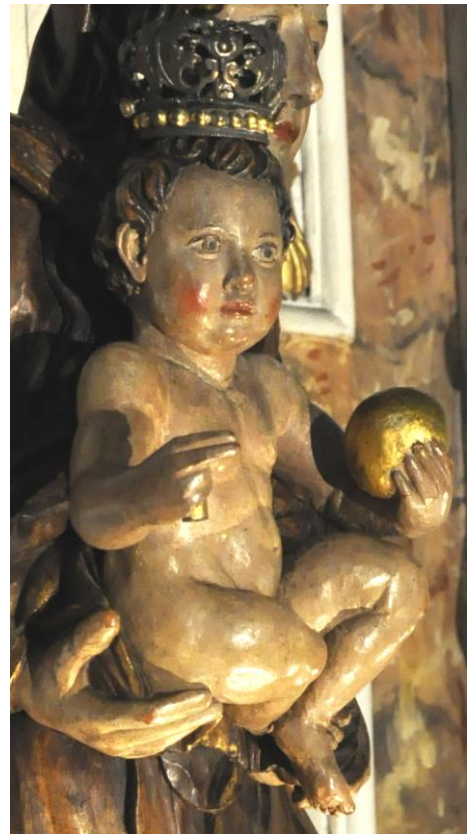
als met zijn ogen open te doen en zijn handjes uit

te steken, in dezelfde kerk van Sint Jan, **voor den altaar der Heilige Maagd**,

waar het de tijd van een uur en nog langer voor zijn doopsel gelegen heeft;

Dat het eindelijk, omdat het leefde daar gedoopt is geworden door de heer **Diederyk Roene**, priester en onderpastor van de voorzeide kerk van St. Jan, en de naam van **Jacobus** gekregen heeft, en door vele parochianen beider geslachte over de vonte gehouden is geweest;

Dat het dan naar het huis van zijn ouders wedergedragen zijnde, nog een uur of zo geleefd heeft, liggende voor het vuur en zwetende uit het voorhoofd en uit andere delen van het lichaam, en ten laatste, veranderende van kleur en in het zwart gekeerd en verlopen zijnde, zijn geest gegeven heeft, en nadien in de gewijde aarde gezonken is geweest en begraven.





Deze feiten al en elk op zijn eigen, en zoals zij mirakeleus gelijk gezeld is, gebeurd zijn, hebben wij door de gewone macht van den gemelden Hoogwaardigen vader in Christus –

in wiens afwezigheid deze macht ons door de Apostelijken stoel is toevertrouwd –

tot lof van de almogende God en van zijn glorieuze Moeder de Maagd Maria,

**als mirakel verklaard**, bekrachtigd en goedgekeurd en verklaren,

bekrachtigen en keuren wij goed bij deze tegnewoordige

en wij bevelen en veren dat zij voor zulks gehouden en gerekend worden;

willende en bevelende door de inhoud van deze zelve brieven,

dat dit kome ter kennis der nakomelingen, en strekke tot glorie van God en van de Heilige

Maagd Maria en tot vermeerdering van de goddelijke eredienst in dezelfde kerk.

En opdat voor zo grote weldaad de **Allerheiligste Maagd Maria** geloofd en gedankt worde, ook ter eeuwige gedachtenis van de gebeurenisse zelve,

hebben wij, op het dringende verzoek van proost, baljuw, amman en schepenen voornoemd en door de macht ons toevertrouwd als boven gezeid is, vastgesteld en toegestaan dat er alle jare, 's zondags na de feestdag van Onze Lieve Vrouw Visitatie, **solemnele processie** gedaan en gevierd worde, en dat zij op dien zondag voor de hoogmis, in de gemelde stad Poperinge, door een bekwamen man, dien het hun believen zal te verkiezen, mits hij nogtans aan de bisschop van Terenburg voorgesteld en door hem aanveerd en goedgekeurd worde, **een sermoen** doen prediken, en het voorzeide mirakel uitleggen gelijk het hiervoren verhaald is, welke predikant door de macht van de gezeiden bisschop van Terenburg of van zijn vicaris, **een aflat van veertig dagen** verlenen mag op de gewone voorwaarden. Ter oorkonde en getuigenis van al het gemelde, in zijn geheel en in al zijn delen, hebben wij last en bevel gegeven deze brieven daarvan te verveerdigen en ze door den onderschreven openbaren notaris, schrijver van dergelijke zaken en onzen secretaris, op de vouw te tekenen, en ze door het aanhangen van onzen ronden zegel, dien wij in zulke gevallen gebruiken, te verwaarborgen, 't jaar Onzes Heeren veertien honderd een en tachtig, ter veertiensten indictie, den twaalfsten van juni, in het tienste jaar van 't pausdom van onzen allerheiligsten vader in Christus en onzen heer Sixtus, door de goddelijke voorzienigheid, vierden paus van dien naam, wezende aldaar tegenwoordig de hoogweerdige heer in Christus zijne doorluchtigheid de bisschop van Julia, en de achtbare paters proosten van Sint Maartens te Yper en van Voornezeele, Hendrik Coleti, notaris en Judocus Hultin, apparitor van het hof van Terenburg; en een allergrootste menigte volk, die de getuigen bijstond wleke geroepen en gebeden waren voor de gezeide zaak.



Onder aan de oorspronkelijke bulle staat er:  
 En omdat ik **Joannes de Quarмонт**, geestelijke van 't bisdom van Doornik, bij apostelike en keizerlijke macht openbare gezworene notaris der bisschoppelijke hoven van Terenburg en van Doornik in het voorschreven onderzoek, 't is te zeggen, in het verhoor van de getuigen die het voorzeide mirakel bevestigden, en in het decreet van deze brieven, en in de andere voorgaande dingen, daar zij alzo gelijk hiervoren gezeid is,

door de voornoemde heer deken en vicaris gedaan en verricht wierden, persoonlijk is tegenwoordig geweest te zamen met de voornoemde getuigen, en dat ik dit alzo heb zien doen, weten doen, en horen doen, daarom heb ik deze brieven of dit bewijsstuk, waar dit mirakel in begrepen is, op bevel van gezeiden Heer deken en vicaris, bij het aanhangen van zijn zegel, met mijn gewoon handteken en naam getekend en onderschreven.

Ter oordkonde en getuigenis van het voorgaande gevraagd en gebeden.

Nevens de voorgeschrevene getuigenis, staat het persoonlijk handteken van den geestelijke notaris, waaronder zijn naam De Quarмонт.

Ter rugge van de bulle, leest men op de plooi: bij bevel van den heer vicaris, getekend Top.

*Vanaf dan kon men 'officieel' Onze Lieve Vrouw in processie de stad ronddragen.*



*Deel van de gesculpeerde muur van de Sint-Janskerk, zoals die er uit zag in de 15<sup>de</sup> eeuw.*

*De foto's van het beeld van Onze Lieve Vrouw zijn gemaakt door de mensen van het Stadsarchief Poperinge – met dank aan Tijs Goethals en Wouter Moyaert*

## Het keersestick in de Lyssenthouck

**Sabine Top** is een trouwe bezoeker van ons Stadsarchief en is al jaren aan een stuk haar stamboom aan het uitpluizen, zodat ze nu een halve telefoonboek voorouders heeft verzameld. En zo kwam het dat ze mij opeens vroeg of ik wist wat een 'keersestick' was. Ik had er nooit over gehoord.

En dus toonde ze mij het onderstaande deellot in het register van de Weezerie – in het archief beter bekend als SAP 322 – dat door **Raymond Verhaeghe** getranscribeerd was.

Eerst een woordje uitleg.

De gezinssituatie is de volgende:

Mahieu Vanneufville & Jacquemyne Beuware +

- Jacob
- Tanneken

Mahieu Vanneufville was gehuwd met Jacquemyne Beuware en met haar had hij dus twee kinderen: Jacob en Tanneken.

Toen zij overleed diende haar erfenis of 'matrimonie' verdeeld te worden. De helft hiervan ging naar haar man Mahieu en de andere helft werd verdeeld onder haar twee kinderen. Deze verdeling werd beschreven in een deellot per kind en voor de 'onderjarige' of minderjarige kinderen werden deze loten opgeschreven in de register van de weezerie.

De tekst luidt als volgt:

14 april 1631 - De Keersesticken – DEELLOTEN

Deellot SAP 322, 24

**Pieter Adriaen** vooghd –

**Mahieu Vanneufville** als vader van **Jacob** zyne zoone heeft overgebracht by deellote in daten van den XIIIe juli 1630 ondertekent **A. Lebbe**<sup>1</sup>

de naervolghende goedynghen de voorseide Jacob gesuccedeert - angedeelt by den overlyden van **Jacquemyne filia Clays Beuwaere** zyn moeder - in 't **verscheedt**<sup>2</sup> van zyn vaeder - broers en zusters.

**Matrimonie in den Lyssenthouck** - 't zevenste in een ghemet hofstede en **madelstede**<sup>3</sup> wesende **vry landt**<sup>4</sup> -

<sup>1</sup> A. Lebbe of waarschijnlijk Andries Lebbe trad dus hier op als deelmaan. Bij de verdeling van erfenissen werden doorgaans deellieden betrokken die de situatie kenden. De deellieden dienden een eed af te leggen om hun functie te kunnen uitoefenen.

<sup>2</sup> 't Verscheedt – het scheiden of opdelen van de erfenis.

<sup>3</sup> Madelstede : In het WNT lezen we dat het woord bij Stallaert uit de Cost. van Cassel wordt aangehaald in de betekenis van voornaamste woonhuis van een overledene met een deel lands als voordeel van den jongsten zoon. Misschien is het woord hetzelfde als maelstede, plaats waar eene vergadering gehouden wordt, of ook vergaderplaats, verzamelplaats, doch opgevat in de bepaalde bet. van vereenigingspunt der kinderen uit één gezin .Een madelare is dan De eig. bet. zal zijn hij die voor iemand spreekt, bij uitbr. zaakgelastigde, zaakwaarnemer. Het woord is uit het Mnl. opgeteekend in de bet. boedelredder, boedelredderaar. Zie De Bo 664 op madelaar: "dit woord vindt men niet alleen in de oude costumen van Berghen S. Winocx, van Brouckburch, van Ostende en van Veurne, maar ook in 't fr. wdb. van Bescherelle, die zegt: "Madelare, anc. jurispr. Terme usité dans la Flandre flamingante, se disait d'un curateur donné aux successions vacantes et aux successions recueillies, pour en poursuivre les droits et en acquitter les charges". Zie een voorbeeld aldaar en bij Stallaert 2, 179 uit de Costumen van

ghemeene in drie ghemeten met Jan Benaut , Pieter Sailliere - **causa uxoris**<sup>5</sup> - medgaders zijn broeders en zusters –

**aboutterende**<sup>6</sup> met de zuudeynde op de **Bethuynestraete** - van noorden 't landt van Pieter Van Neufville en Pieter Galliere - causa uxoris - de westzyde 't landt van St Anna Gulde en d'oostzyde d'heer Pieter Van Peereboome en d'heer Jan Makeblyde –

ghelast met de helft in byleven ten proffyte van zynen vader-

Item 't XIIIJe in 't IIIe van alle de groene en de drooghe **catheilen**<sup>7</sup> staende op de voorseide partye hofstede - groot drie ghemeten -

ghemeene als vooren medghaders ghemeene met zynen vader -

ghereserveert de meeste opgaende boomen competeren de voorseide Sailliere en XII gecocht by Andries Lebbe.



*Mariakaars – versierd door de kunstenaars Mia Vandermarliere*

### **Hellehouck**

Item twee lynnen estlandt liggende ghemeene met Pieter Galliere in twee ghemeten - streckende van zuuden **t'elst**<sup>8</sup> van Andries Rebaut - van oosten - westen en noorden de elsten vande Gasthuse - belast met de helft in byleven alsvooren

### **Conquest**<sup>9</sup> in den Schoudemonthouck.

Anderhalf ghemet zaylant - streckende metten zuudteynde op de Casselstraete - 't noordeynde d'heer Pieter Van de Peereboom - de westzyde Jacob Deberch , drapier en d'oostzyde Pieter Adriaen - gelast met XLIII schele IX deniers jaers de heere

Item angaende 't vijfde in t' derde van een lynne zaylandt in de Lyssenthouck - ghemeene in twee lynnen met d'aeldynghen van Maeyke Van

Westbrouck - stiefmoeder van d'overleden – gecocht by wylen **Clays Beuwaere jehens Charles Liebaert** -

---

Veurne, en een bij De Bo (zie de hierna volgende aanh.) uit de Cost. van Yperen, waar ook het vr. madelege voorkomt.

— De betrekking van den “madelare” of boedelredder, of ook de boedelredding wordt in de Cost. van Veurne madelrie genoemd. Zie de plaats bij De Bo en Stallaert t. a. p.

<sup>4</sup> Vryland = land dat niet valt onder het cijnsgebied van de heer – wat in Poperinghe heel uitzonderlijk was.

<sup>5</sup> Causa uxoris : uit hoofde van het huwelijk

<sup>6</sup> Aboutteren : grenzende aan

<sup>7</sup> Cathielen: roerende stukken goed

<sup>8</sup> Elst : kapbos

<sup>9</sup> Conquest: aangewonnen bezit

streckende zuid en noordt - 't noordeynde d'Oude Bellestraete - 't zuudeynde in 't waterloop - d'oosteynde Jacob Bollaert en de westzyde Pieter Sailliere en ander –

**is vutghelaeten in sterfhuus** - soo oock in 't sterfhuus vande voorseide Clays Beuwaere en zyn huusvrauwe, - te weten - het gebrueck van die is toegelaeten an **Mahieu Van Neufville d'oude mits jaerlicx t'onderhouden een wassen keerse staende voor het beeld van Onze Lieve Vrouwe in kercke van St Jan en dezelve keerse jaerlicx ommedraghende te Poperynghe ommegang voor het voorseide beeld, dus memorie**

Item deelt in ghereede pennynghen - v pond - ende vlietende catheilen - meubelen - inschulden en ghereede pennynghen clevende ande vader - zuuwer boven alle schulden begrepen IX #G Vlaams – 9 pond grooten Vlaams - die zyne voorseide vaeder hem moet volghen in baete van lande medghaders IC XX #G – 120 ponden grooten Vlaams - toegehelegt voor een **accoutrement**<sup>10</sup> tot de somme van IJc LXIIIJ pond XIIIJ Schele VIII deniers hieraf **ghemynckt**<sup>11</sup> LX #G die dese weese moet volghen in baete vande lande an Tanneken zyn zuster

Er blyft noch zuuwer te heffen van zyne voorseide vaeder de somme van IJc IIIJ – 204 - pond XIIIJ – 14 - Schele III – 3 – deniers paris

Hiermede wese voldaan van voorseide successie met protestatie in style

Item elck van d'aeldynghen vermach te passeren med peerden - waghens - **zole**<sup>12</sup> **ende zaet**<sup>13</sup> over elcanders grondt van erfve ter minste grieve zonder eenighe **recompense**<sup>14</sup>.

**Actum den 14 april 1631.** In staete 1632, 1634, 1635.

Franciscus Lebbe ghetrauwet met Tanneken kent hem vernought

Actum ter weezerie den XVe xxx 1636 in staete 1638

*Dat 'keersestick' is dus een heel eigenaardig stuk grond. Het maakt effectief deel uit van de erfenis van de familie Beuwaere aangezien het aangekocht werd door **Clays Beuwaere***

***jeghens Charles Liebaert.** En toch wordt het uit de erfvenis gehouden toegewezen aan Mahieu van Neufville d'oude – die dus de vader van de weduwnaar zal geweest zijn.*

*Hij dient daarvoor een 'wassen' kaars te plaatsen van het beeld van Onze Lieve Vrouwe van Sint Jan en deze kaars ook meedragen in de jaarlijkse ommegang.*

*Waar het stuk grond juist gelegen was, kan ik niet meer bepalen. Het enige wat we met zekerheid kunnen stellen is dat het langs de Oude Bellestraat gelegen was., maar welke Oude Bellestraat men hier bedoelde is ook al onduidelijk.*

*Al bij al, blijkt uit deze akte weer eens dat de verering van Onze Lieve Vrouw van Sint Jan omstreeks 1630 diep geworteld zat in de Poperingse samenleving.*

---

<sup>10</sup> Accoutrement of accoutrement betekent letterlijk 'uitdossing' of 'kleding'. – Dit is te zien als een som geld zoals men bij verkopeningen of halmen spreekt over een 'hoofdkleed' voor de vrouw – en is een vrijgestelde vergoeding.

<sup>11</sup> Myncken : verminderen

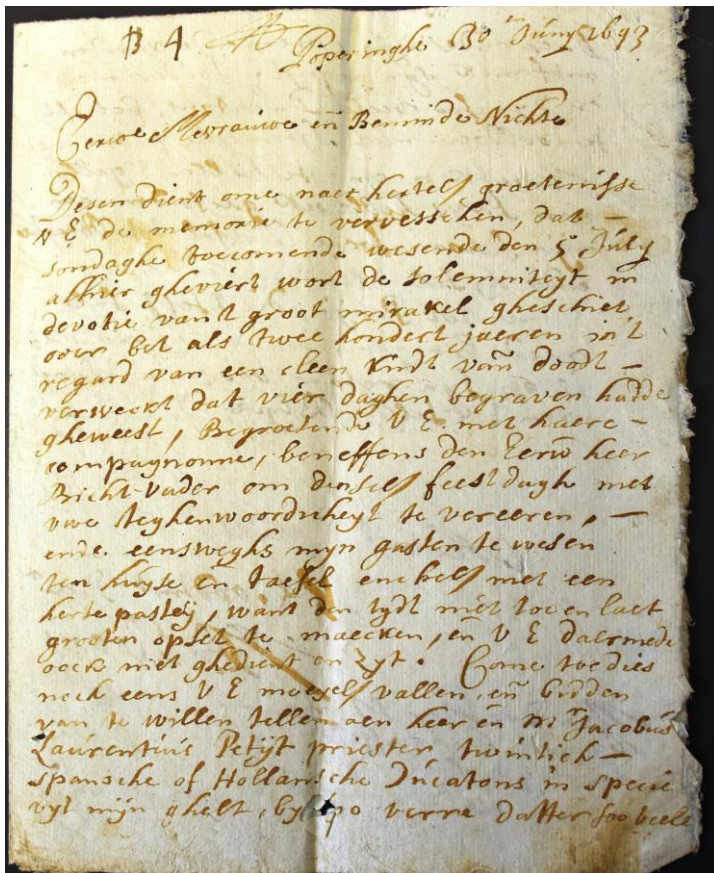
<sup>12</sup> Zole : WNT - Gewest. ben. voor den wielploeg, een ploeg met een raam of voorstel waaraan de wielassen en de ploeglichamen zijn bevestigd; gebruikt om zwaar land te beploegen dat men wil bezaaien of beplanten. Gewest. in W.-VI.

<sup>13</sup> Zole ende zaet : WNT - zole en zaad, het ploegen en zaaien, inz. (de onkosten bij verkoop van land van) het mesten, ploegen, zaaien of planten van een akker. Veroud.

<sup>14</sup> Recompense: vergoeding



## Den ommevang van Jan Bartholomeus Roens & Barbara Scherlinck - 1693



In het tweede nummer van maart 2019; heeft **Tom Deneire** het over **Joannes Bartholomeus Roens**, de Poperingse dichter die in het Vlaams en in het Latijn dichtte.

Tom vond de volgende werken van hem:

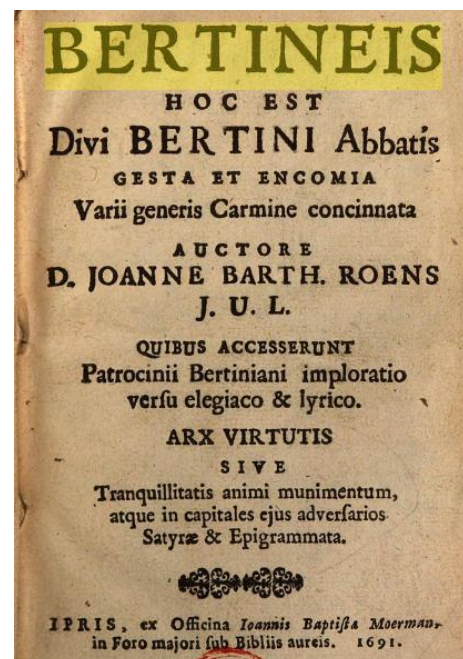
- (1) *Beschrijvinge van het mirakel, geschied tot Poperingeden 14 Maerte 1479* (Ypres: Johannes Baptista Moerman, 1688);
- (2) *Prolis quatruiduanae e tumulo renascentis miraculum unde solemnis supplicatio Poperingana originem ducit* (Ypres: J.B. Moerman, 1688);
- (3) *Bertineis hoc est Divi Bertini Abbatis gesta et encomia varii generis carmine concinnata (...). Quibus accesserunt Patrocinii Bertiniani imploratio versu elegiaco et lyrico. Arx virtutis sive tranquillitatis animi munimentum, atque in capitales eius adversarios Satyrae et Epigrammata* (Ypres: J.B. Moerman, 1691);
- (4) *Phosphorus iuris ac consuetudinum praesertim flandricarum certis regulis practicorum mentem dirigens atque illustrans* (Ypres: J. De Rave, 1699)

Zijn boekje – 30 bladzijden – zit voor zover ik weet – niet in de Poperingse bibliotheek - terwijl het toch wel een topstuk is voor ons Poperingenaars – ons mirakel, dat door één van onze Poperingse dichters geschreven werd - en door een Ieperling uitgegeven werd.

Ook vroeger was de ‘ommevang’ een plechtig moment, een moment om de familie uit te nodigen om naar den ommevang te komen kijken – en om dan een stukje mee te eten. Zo vond Jaques Destailleur – op sommige dagen een stille werkende kracht in het stadsarchief te Poperinge - tussen de processtukken het hier naast staande briefje, dat we seffens gaan lezen.

Jan Bartholomeus Roens kennen we als ‘Latijnse’ dichter.

Het stuk zit opgeborgen onder het nummer: SAP 166 - 7



Het is echter wel te vinden in West-Vlaanderen – zo zit er een exemplaar in het Magazijn van ‘De Munt’ te Roeselare en ééntje in het magazijn van de Biekorf te Brugge en Lieve, bibliothecaris van onze ‘letterbeek’ bezorgde ons een digitale versie, zie verder.

Daer onder zijn / nemende vanden  
ontfamen syn arghyt. Sooder niet  
en zijn soo veel Ducatoons, betreft  
te voldoen met Spansche patacons  
I briefken om- te hebben 1 gallon  
van Parys hebbe ick ghesonden aen  
mijn schoon-soone Butsch tot Boeghe  
ende hy sal ick senden aen syn  
soone tot Parys, die ick sal  
mede brengen indien hy niet en  
is op syn retour voor l'onfanghen  
van 1 1/2. Blyve

Mekin in Nichte  
J. B. Roens

Mijn dochter Marie  
vonght hierneffens  
haere ghebedenisse

Onze dichter **Jan Bartolomeus Roens** woonde in de Ieperstraat in het huis waar ik nu woon – het nummer 61. Hij stierf op den 2 november 1708.

Hij schrijft het volgende:

A madame  
Madame **Barbara Scherlinck - priere du convent de Ten Bundere - Ipre**

Poperinghe 30 juny  
1693  
Eerweerde  
mevrouw en  
beminde nichte

Desen dient omme  
naer hertelick  
groetenisse  
u edele memorie te  
vervessen dat  
sondaghe  
toecomende -

**wesende den 5 july** alhier gheviert wort de  
solemniteyt in devotie vant groot mirakel gheschiet over bet als twee hondert jaeren in't  
regard van een cleen kindt vande doodt verweckt –  
dat vier daghen begraven hadde gheweest -  
begroetende u edele met haere compagnonne beneffens den eerweerde heer biechtvader  
om den selve feestdagh met uwe teghenwoordicheyt te vereeren  
ende eensweghs myn gasten te wesen ten huysen ende taefel -  
**enckelick met een hertepastey** -  
want den tydt niet toe en laet grooten opset te maecken  
ende u edele daermede oock niet ghedient en zyt  
come toe dies noch eens u edele moeyelick vallen ende bidden van te willen tellen aen heer  
ende meester **Jacobus Laurentius Petyt**, priester,  
twintich spansche of hollandsche ducatoons in specie vuyt myn ghelt -

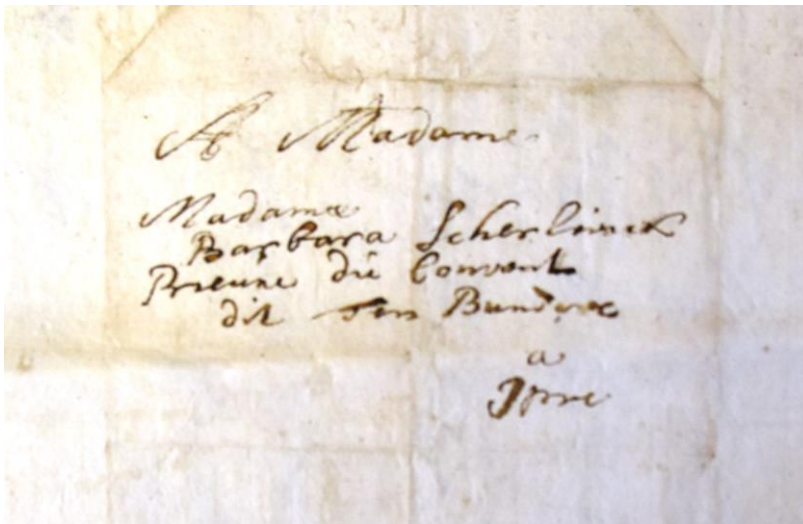
by so verre datter soo veele daer onder zyn - nemende vanden ontfanck syn acquit soo der niet en zyn - soo vele ducats - belieft te voldoen met Spanche patacons –  
tbriefken om te hebben **tgallon van Parys**<sup>15</sup> hebbe ick ghesonden aen myn schoonsoone  
Butsel  
tot Berghe ende hy sal tselve senden aen syn soone tot Parys - die tselve sal medebrenghen  
indien hy niet en is op syn retour voor 't ontfanghen van tselve  
Blyve meter ende nichte  
uwe oudtmoedigen dienaar J.B. Roens

Myn dochter Marie vought hier neffens haere ghebedenisse

*Er zit ook nog een tweede briefje in het dossier :*

4 july 1693

Den onderschreven kent onfaen te hebben van heer ende meester Bartholomeus Roens de  
somme van twyntich spansche ducats in spetie  
toorconde den 4de july 1693



Poperinghe 18 july 1693  
Myn eerweerde heer dheer  
ende meester Jacobus  
**Theodorus de Coninck** wort  
ghebeden van weghen den  
onderschreven te tellen aen  
heere ende meester  
**Jacobus Laurentius Petyt**  
pbr<sup>16</sup> derthien spansche  
patacons vuyt myn gelt --  
mits welcke zal grootelick  
verobligieren synen dienaar  
oodmoedighlick xij  
ducats  
J.B. Roens



Den onderschreven kent ontfanen te  
hebben den inhoudt deser  
toorconde den 25ste july 1693 -  
Petyt

*Spaanse patagons*

*Wie deze priester Jacobus  
Laurentius Petyt eigenlijk was,  
hebben we niet onderzocht, maar  
het zou ons niet verwonderen moest  
hij een lid zijn van de Poperingse*

<sup>15</sup> Gallon = **Galon** is sierband welk van oudsher gebruikt wordt voor het versieren van kleding, meubels, wandkleden, prinsenkostuums, kussens, mutsen, tassen enz. Het zijn over het algemeen smalle sierbanden welke van verschillende materialen gemaakt kunnen zijn.

<sup>16</sup> Pbr = priester

*familie Petyt. Hij mocht dus 13 spaanse patacons gaan halen bij de bankier van J.B. Roens en werd dus blijkbaar deels onderhouden door Roens.*

Barbara Scherlynck – zo kunnen we uit de namenlijst van de zusters van Ter Bunderen<sup>17</sup> halen was priorin van de kloostervestiging te Ieper van **1683 – tot 1716**.

*Als we het briefje goed interpreteren had Barbara graag ‘gallon uit Parijs’ gehad. En ‘gallon’ is volgens onze computer ‘sierband’. Die sierband uit Parijs, moet toch iets bijzonders geweest zijn.*

*Jan Bartholomeus Roens stelt er zijn netwerk voor in werking. Hij geeft die bestelling door aan zijn schoonzoon Butsel te Bergen – dat zal wel Berghen Sint Winnoc – geweest zijn – en deze stuurt dit door aan zijn zoon – die in Parijs verblijft en die dus voor de bestelling kan zorgen.*

*Waarvoor had Barbara die sierband nodig?*

*Daarvoor moeten we even ingaan op de situatie toen in het klooster.*

De klooster gemeente O. L. V rouw ten Bunderen uit Moorslede – zo schrijft A. Deschrevel in zijn uitgebreid artikel ‘De kerkgewaden te Haringe’ - vestigde zich tijdens de Godsdienstberoerten binnen de versterkte muren van Ieper.

Voorlopig (1587) betrokken de zusters een huis in de Volstraat (Lombaardstraat) ; twintig jaar later gingen zij zich op het St. Jacobskerkhof vestigen, waar ze in **1615** een ruimer huis vonden.

In **1665** bouwden ze er een eigen kapel die in **1667** werd ingewijd; hun eerste bestuurder was kanunnik Petrus Merghelynck. Hij werd opgevolgd in 1669 door J. Bapt. Van Troyen.

Het volgend jaar heerste de pest in de stad ; al de zusters bezwijken, uitgenomen ene, **Anna van Reninghe**. Ze is zinnens het klooster niet voort te zetten, doch krijgt bevel van haar bisschop, Mgr. Prats, de stichting in stand te houden .

Priorin van Reninghe neemt dan ook volgende zusters op ; in 1671, Maria-Francisca Woestyn en Maria Strobbe ; in **1678, Barbara Scherlinck** en Petronilla Desmedt; in 1684, Anne-Marie Degroote ; in 1692, Catharina Astaes.

*We zien dus dat onze Barbara Scherlinck in het jaar 1678 in het klooster komt.*

In 1678 ontving het klooster de schenking, door mevrouw Bonaert, van een relikwie van de H. Agatha ; hier ligt de oorsprong van de grote verering voor die Heilige, en de oprichting van haar Broederschap in dit klooster. Bestuurder Van Troyen wordt in 1682 opgevolgd door Jacobus Theodorus de Coninck.

*In 1683 – zo weten we – werd onze Barbara Scherlinck – priorin van het klooster.*

**Op 8 Juni 1695** - ons briefje dateert uit 1693 - schenkt deze zijn huis in de Meesenstraat (Rijselstraat) aan het klooster en laat er een ruime kapel bouwen, toegewijd aan de Heilige Jozef; de inwijding had plaats op 1 Februari 1699.

Uit erkentelijkheid heetten de zusters sedertdien haar klooster « **Coninckxdale** » ;

het voert als wapenschild « in blauw een gouden ster met zes punten ».

Na de dood van Anna van Reninghe volgt *dus* Barbara Scherlinck (1695-1716) haar op als priorin.

Jacobus Theodorus de Coninck moet voor het klooster een ware maecenas geweest zijn. In het « Jaerboek » lezen we : « Notteert dat onse vier groote candelieren, mitsgaders de remonstrantie, lampe, wierookvat en schelpe, al gemaekt in den tijde van onsen grooten weldoender d’heer en meester Jacobus Theodorus de Coninck; men peyst dat het al gifte is, ten opsichte dat sijn wapen daer al opgegraveert is, en men siet niet wat jaer het gemaekt is...’

---

<sup>17</sup> <https://www.tenbunderen.be/zusterlijst2.html>

*Het valt op dat we twee data tegenkomen – dat Barbara Scherlinck priorin van het klooster zou geworden zijn; enerzijds vinden we op de webstek van 'Ter Bunderen' 1683 en in het artikel 1695. Het briefje Jan Bartholomeus Roens aan zijn nicht schrijft, vermeldt duidelijk dat ze 'prieuse' of priorin is en dateert uit 1693 – dus mogen we aannemen dat zij dit werd in 1683.*

*Coninckxdaele werd in 1783 door Keizer Jozef II afgeschaft. De bezittingen werden aangeslagen en de kerkelijke goederen verkocht.*

Het is merkwaardig – zo schrijft Deschrevel – dat deze kunstovlle geborduurde gewaden gemaakt werden door de zusters zelf van Coninckxdaele. In het hogervermelde jaarboek lezen we: 'In 't jaer 1698 is ons beste root ornamenet hier gebordeurt ende gemaekt van onse religieusen, maer wat dat gecost heeft, en vynt men geen notitie.

Item, het beste wit ornament is hier ook geborderut ende gemaekt eenigen tijd deaernaer, waeraf men van gelyken geen notitie en vynt, mitsgaders ook van diversche andere volgende ornamenten soo in stoffe als in lijnwaten.

*En dan concludeert Deschrevel:* Het vervaardigen van kerkgewaden zal voor de zusters van Coninckxdale een tijdverdrijf betekend hebben, maar mogelijks ook een broodwinning. De twee antependia uit de Sint Pieterskerk die we reeds aanhaalden, komen zonder de minste twijfel ook uit hun werkplaats. Het zijn de voorhangen van de twee zijaltaren in rood fluweel met een omraming van loofwerk en vruchten in gestulpt goudborduurwerk. Het ene draagt in het midden een gekroonde woord Maria en onderaan Virgo Dolorum, waar tussen een doorboord hart. Het is gedagtekend 1710. Het tweede heeft een gelijkaardige bewerking en draagt IHS met het jaartal 1721.

We geloven hiermede bewijzen genoeg aan de hand te hebben om te mogen beweren dat Coninckxdale een echt kunstatelier vormde, dat waarschijnlijk nog wel andere gewaden aan de Ieperse kerken en kloosters heeft bezorgd.

Naast de beste gewaden zijn ons nog een paar stukken van de kapeluitrusting bewaard gebleven. zo het stel canonborden en het kunstige altaarkruis, thans in de Lieve Vrouwekerk te Poperinge.

*Barbara Schelinck, was dus niet alleen de priorin van het klooster, maar ook een kunstenaars, alhoewel ze dit waarschijnlijk zelf niet zo graag gehoord zal hebben. Ze was een kunstige ambachtsvrouw.*

*Uit haar periode als priorin werden verschillende stukken bewaard. Zoals het onderstaande wit antependium*



*Wit Antependium (Coninckxdale, 1688)  
thans Ieper, St Maartenskerk.*

*Het onderstaande met het doodshoofd - bevindt zich nu in de kerk in Haringe.*



Foto KIK

*Dit schild der koorkap – bevindt zich in de Sint Maartenskerk te Ieper.*



*Schild der koorkap (Coninckdale, 1688)  
thans Ieper, St Maartenskerk.*



*Rood Antependium (Coninckdale, 1698), thans Ló Parochiekerk.*

*(A. C. L. Brussel)*

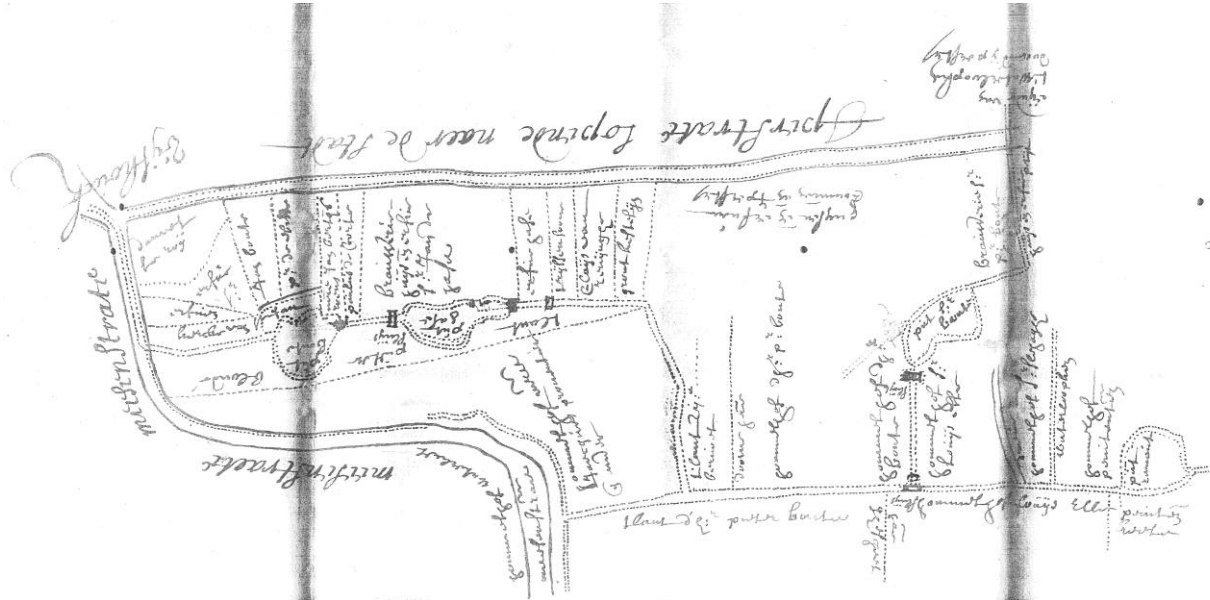


*Altaarkruis (Coninckdale, 1762)  
thans Poperinge, O. L. Vrouwekerk.*

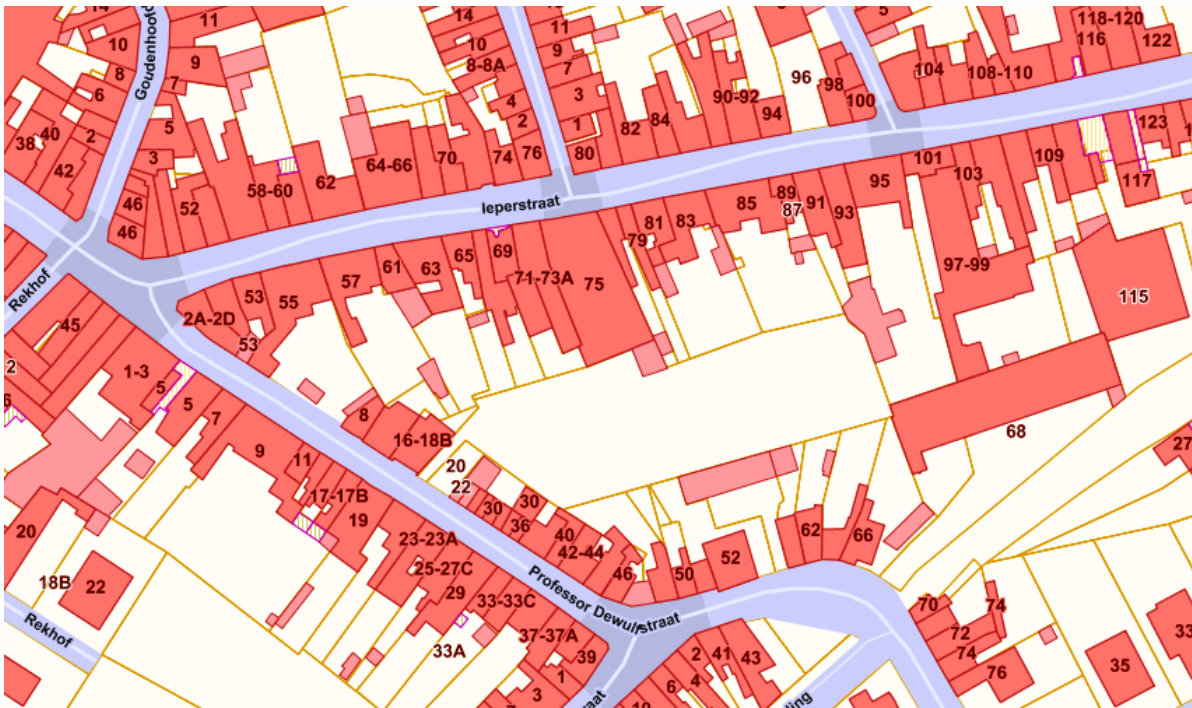
Dank zij het briefje uit het proces, weten we dat onze Barbara, op de 5<sup>de</sup> juli 1693 naar Poperinge kwam om hier naar de processie te komen kijken en ze stonden toen voor mijn deur om dat te doen. En ik hoop dat het 'hertepastey' haar gesmaakte zal hebben.

## Waar woonde Joannes Bartholomeus Roens?

Het toeval zou het toeval niet zijn, als het niet toevallig was dat **Jacques Destailleur** in één van de laden van het Poperings archief het onderstaande plan vond.



Het is een plan van de 'Iperstrate lopende naar de Stadt.' Helemaal rechts zien we het kruispunt van de 'Meessenstrate' – de huidige Prof. Dewulfstraat – en dat kruispunt wordt de 'vijfhoek' genoemd.





Als we beide kaarten vergelijken zien we wel meteen dat de getekende oude kaart zeker niet overeen komt met de onderstaande nieuwe kaart. De landmeter op het eidne van de 17-de eeuw, heeft de erven in elkaar gedrongen. In het echt zijn de erven dus meer opengespreid. In het huidige kruispunt Rekhofstraat – Gouden Hoofdstraat – Ieperstraat en Professor Dewulfstraat is het ten andere moeilijk om een ‘vijfhoek’ te zien.

We cocentreren ons op de hoek van de huidige Ieperstraat en de Prof. Dewulfstraat.



Inde hoek – de nummers 2 – 2D – 53 - woont **Daniel Leroy**.

Rechts van Daniel Leroy – in de Ieperstraat – woont **Jan Bonte** met naast hem **Pieter Dewitte**. Dit lijkt mij op de nieuwe kaart het nummer 55 – het huis en erf waar nu dokter Sansen woont. Het huis is dus blijkbaar eertijds in 1777 op twee erven neergezet door Pierre Jacques Cadock.

Achter deze erven ligt er een smal ‘erfve van Sint Jans’ langs de waterloop aldaar.

Deze waterloop loopt achter de huizen van de Ieperstraat en van de ene put in de andere.

Achter het erf en het huis van Jan Bonte ligt dan ook de ‘put Bonte’.

Naast het huis en het smal erf van Pieter Dewitte ligt de woning van meester **Jan Bertholomeus Roens**, onze dichter.

Zijn buurman die ook op een smal erf woonde was **Paulus De Corte**.



*In het huidige straatbeeld, moet J.B. Roens dus gewoond hebben ofwel in het huis nummer 61 of rechts daarlangs, waar zich nu een poort bevindt, en wat eerlang eveneens een apart huis is geweest.*

Het volgende erf op de oude kaart is **‘de brauwerie, huys ende erfve van sieur Jan de Hase’** met daarachter de ‘put Hase’ – waaruit de brouwer zijn water zal geput hebben om zijn bier te brouwen.

Daar na volgt er een aparte ‘erfve Hase’, dan komt het erf van Tryssensoone, dan het erf van Clays van Renynghe en dan de ‘gront van Kestelyn’.

De namen die we aantreffen wijzen allen erop dat deze kaart gemaakt moet zijn geweest tussen 1680 en 1690.

Het ‘toeval’ wilt dat het magistraat van de stad op de 11<sup>de</sup> april 1687 de ‘meting’ van de ganse jurisdictie en de stad – of de hoeken ende port’ verpachtte om deze te laten opmeten.

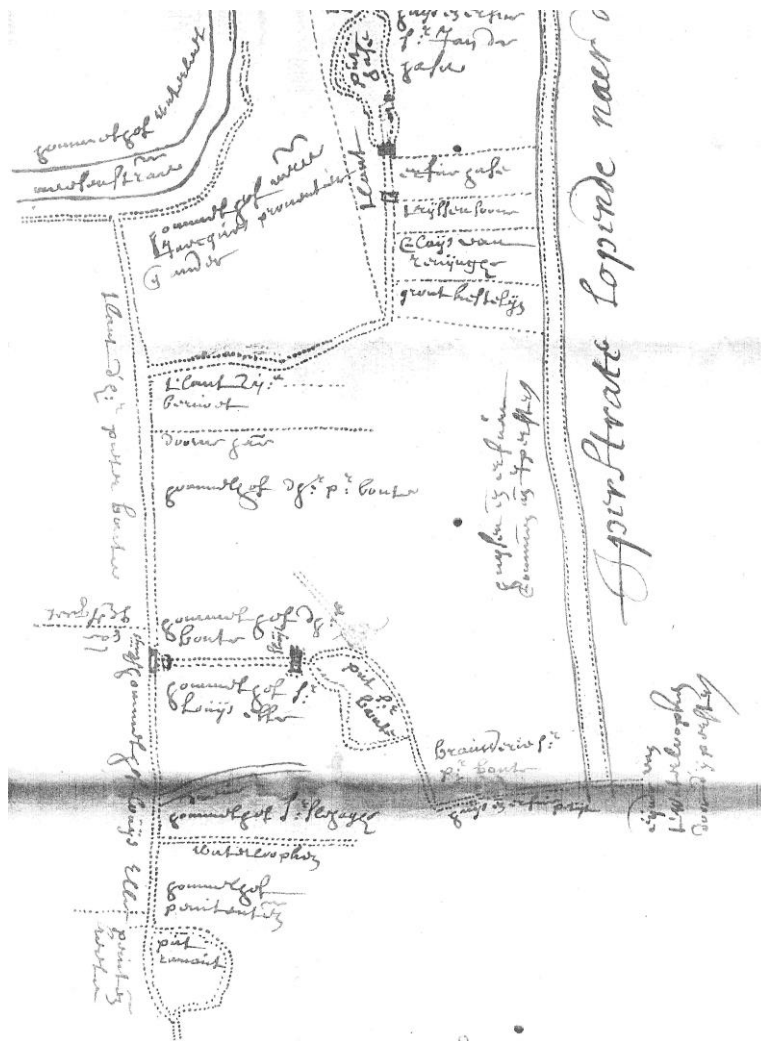
In deze akte vinden we het volgende:

11 april 1687 – Uitgave meting van de hoeken en het port – SAP 472
--

**Haeghebaerthouck** daermede sal ghemeten worden d'ervven vande Iperstraete van wederzyden totte Beestenmart an den syde ende de schipvaert van d'ander zyde voorts de Meessenstraete, Nieuwstraete ende Oude Bellestraete 't welcke al light over de voorseyde vaert ende zal beginnen van d'ervve onder ende achter de herberghe van Sint Jooris den gonnen den houck neerst instellende beneden viij schele parisis sal proffytteren vj pond parisis

Desen houck voort gheropen synde es neerst inghestelt door **meester Pieter vande Broucke** op ses schele acht deniers parisis vande ghemete.

Ter neerst door dito vande Brouck met een schele ende wint ses pond parisise ende op hem overghesleghen desen xj de april 1687.



*We mogen dus veronderstellen dat deze kaart naar gelegenheid van deze opmeting getekend is geworden door de landmeter die dit deel van de stad diende op te meten: Pieter vande Broucke?*

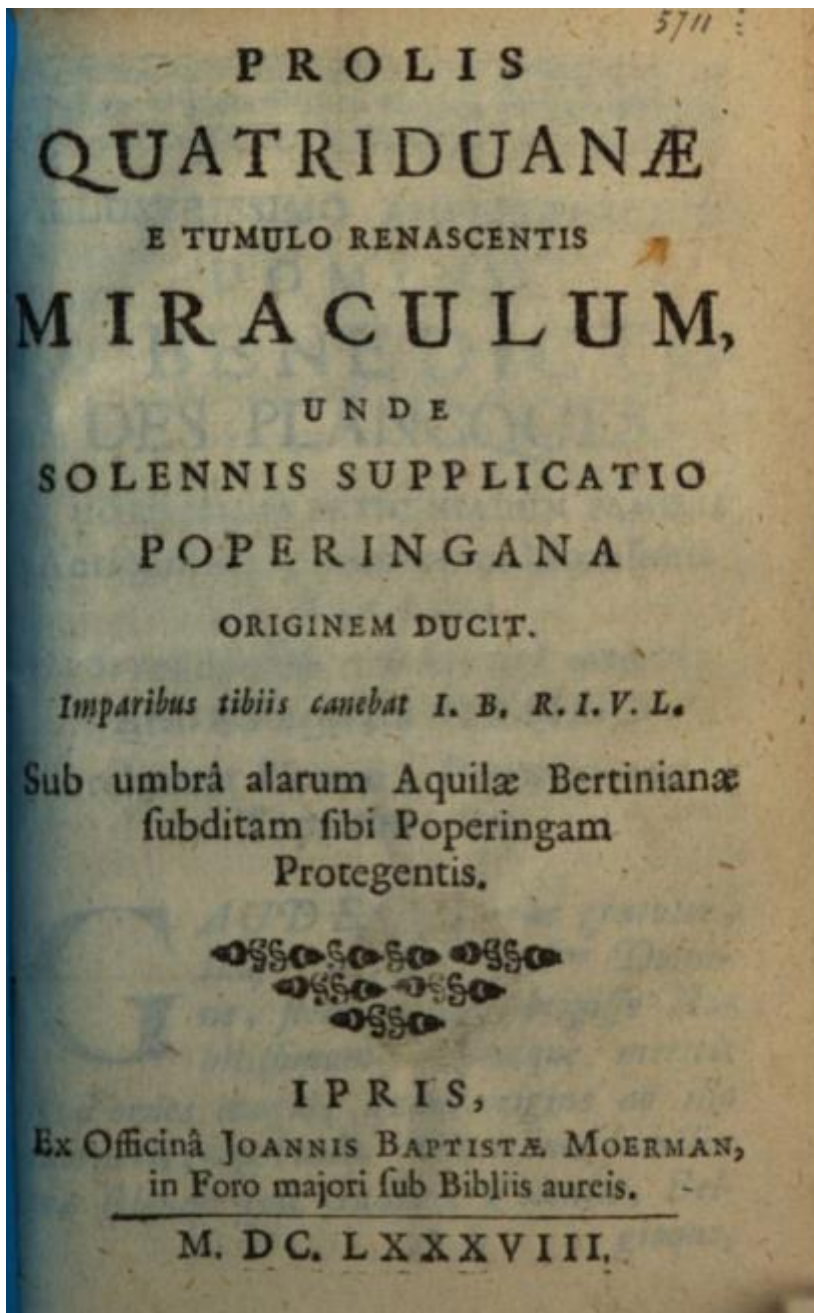
Het lijkt ons ten andere dat het de bedoeling van de kaart was om de waterlopen te schetsen die op dat moment – de stippelijntjes is de waterloop. We zien deze achter de huizen lopen en dan het midden van de Meesenstraat doorlopen richting markt – waar de riool toch precies de bocht lijkt te maken de Rekhofstraat in.

Aan de zuidkant van de kaart zien we verschillende 'hommelhoven' of hoppevelden liggen. Het begint al in de bocht van de Meesenstraat waar het 'hommelhof Waterleet' ligt. De familie Waterleet, zowel vader op zoon, waren ook

brouwers. Daaronder komt het 'hommelhof' van 'Jacques Proventier ende ander'. Ten westen van de waterloop aldaar, ligt het 'lant van Bervoet. De familie 'Bervoet' of 'Barvoet' nam lang de functie van deurwaarder waar in het Poperingse gerechtsgebouw. Ten westen van dit land, krijgen we een 'doornen hage' en daarnaast het Hommelhof van 'd'heer Pieter Bonte'. Ook ten zuiden daaraan ligt er nog land van Pieter Bonte. Naast zijn Hommelhof ligt de put van Pieter Bonte, die aansluit bij zijn brouwerij aan de Ieperstraat. Naast deze brouwerij ligt het 'huys en erfve van Petyt'.

Ten westen van de waterloop naar de put van Pieter Bonte, vinden we het hommelhof van Louys Elle en daarnaast het hommelhof van sieur Slehaghe. Dan komt er weer een waterloopken en daarachter ligt het hommelhof van de Penitenten. Het laatste wat we zien op de kaart is de put van Ramaut, met daarachter de 'Penitenten keete'.

## Roens en het mirakel van het kindje Jacobus



Zoals hiervoor reeds vermeld, vond **Tom Deneire** 4 boekjes door **J.B. Roens** geschreven waarvan er twee waren die met het mirakel van het kindje van Sint Jan te maken hebben.

De latijnse versie kreeg de titel mee:

*Prolis quatrduanae e tumulo resascentis miraculum unde solennis supplicatio Poperingana originem ducit* (Ypres: J.B. Moerman, 1688).

*Lieve, bibliothecaris van onze stadsbibliotheek vond voor ons dit boekje.*

Het is een boekje van 23 bladzijden lang. Het begint met een opdracht aan de illustere Benedicto de Plancques, ten dien tijde abt van de abdij van Sint Bertinus.

Daarna volgt er een kort relaas van het mirakel van Onze Lieve Vrouw van Sint Jan met daarop aansluitend een Latijns gedicht over het mirakel. Daarbij wordt Rassoen van Hove – Razo Hovi en Jacoba Bayaert; Jacob

Baiarta.

Dan komt er een ‘*autoris epigramma*’ en een ‘*epitaphium*’. Daarna geeft Roens de mirakelbulle in het Latijn. Om af te sluiten met een ‘*epilogum*’.

De gehele versie is te vinden op Google Books<sup>18</sup>.

De Vlaamse versie van zijn mirakelboekje kreeg als titel: Beschryvinge van het Mirakel geschied tot Poperinge den 14 maerte 1479.

Aeng aende een misdrngen kind – het welk dry dagen hebbende begraven geweest, den vierden dag ’t leven en het Heylig Doopsel ontving:

<sup>18</sup> <https://books.google.be/books?vid=GENT900000018924&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>



Wie ook eer en lof toestaet

Nu sy 't stuk ter dege treffen,  
 En 't Mirakel gaan verheffen  
 Op een wagen triumphant  
 Tot stads zegen, en van 't land.

Want den hemel zal het pryzen  
 En MARIA zal bewyzen  
 Ons haer hulp' en bystand groot,  
 Soo in 't Leven, als in Dood

Ter welker oorsake is ingestelt tot  
 jaerlyksche dank-zegginge den  
 solemnelen ommevang – zondags  
 naer O.-L.-Vrouwe Visitatie.  
 Daer by gevoegt – eenige  
 schoone bemerkingen op 't zelve  
 mirakel, met de bulle van  
 d'aprobatie des zelfs, door J.B.R.  
 Tot Ipre, by J.F. Moerman.

*We nemen hier eerst de aanhef*  
*over:*  
 Den auteur tot den eerweirdigen  
 heer Proost en Wet van  
 Poperinge

Als 't Mirakel hoog verheven  
 Wierd bevestigd en beschreven  
 Den heer proost die was DU  
 VAL,  
 Die" 't bezorgde meest van al

Als 't mirakel van gelyke  
 Werd verciert met rhetoryke,  
 Den heer proost die is DU VAL,  
 Die men d'eer toechryven zal.

Sire Jaques was den eersten  
 Sire Gerard is den meesten  
 Die ik d'eer daer van toe-geef,  
 En wensch dat hy eewig leef

Zonder naer hem te vergeten  
 Van, eens-weegs ook dank te  
 weten  
 Aen het edel magistraet

We krijgen daarna 'Een kortbegrip van 't Mirakel' en daarna enkele 'bemerkingen op eenige omstandigheden van het vooren-staende mirakel'. Wat ons echter het meest verwonderde in dit boekje is het daarop volgende hoofdstukje; dat de titel meekreeg: **Byvoegsel**.  
We nemen dit hier volledig over:

T'Zedert de date van het voorschreven mirakel,  
zynder noch vele andere wonderbare dingen gebeurt door d'aenroepinge van ONZE-LIEVE-VRAUWE van Sint Jans tot Poperinge  
(die aldaer uytnemende zeer geviert word.)  
Daer zyn ook aen de behoefite menschen vele schoone weldaden gejoint, zoo de menigvuldige dankteeken  
(als wederjonsten van dankzeggingen aldaer opgedragen)  
openbarelyk te kennen even.  
Edoch!  
Gelykerwys de klaerblinkende zone niet en laet by dage 't minder licht der sterren verschynen, hoewel deze even by dage als by nachte licht gteven; alzoo van gelyk, om den grooten luister van het vooren verhaelde mirakel,  
zoo en wordender ontallyke andere beneficien niet ten voorschyn gebragt.  
**Alwaer de Zon haer straelen schiet,  
Het sterrenlicht is als te niet.**

Niet konnende nochtans den schryver dezès langer verholèn houden een merkelyk weldaed aen zyn persoon gebeurt in 't midden van de zee, in een zeer gevarelyke plaetse met leeg water, te weten op de Peirdemarkt tusschen Sluys en



Vlissinge, op den 16 junii 1675, ontrent den dry uren naer middag: 't is zoo, dat het schip wierd verscheyde keeren tegen de zandplaten geweldelyk aengestoten; het zeyl vloog

voor de wind; 't roer was door de zandplaten uytghegheven, den stiermaet - de lepel en de hope opgevende, dede (soo hy meynde) syn leste gebed.

Den zelven by my gevraegt zynde of wy daer vergaen en zoo sterven moesten?  
Antwoorde my: Och ja!

**Hoe klopt het hert? hoe styft het bloed?  
Als men zig vind daer 't gaet voor goed?**

Ik verklare alsdan naest Godt myn toevlucht genomen te hebben met inniger herte tot ONZE-LIEVE-VRAUWE van Sint Jans, dat ik ter zelve wyze inwendig vertroost en versterkt wierd, en hielp 't zeyl intrekken en aen de mast binden.

Korts daer naer 't schip wierd uyt d'ondiepten (ik weet niet hoe) gedreven, 't roer ingestelt,  
wy verlost uyt zulk groot gevaer des doods ,  
en uyt zoodanige plaetse vol perykels,  
dat de gonne dies kennisse hebben, zeiden; dat wy gepasseert waren door d'ooge van een  
naelde.

O gelukkige verlossinge!

O groot weldaet des Heeren!

En naest hem, (wie alleen d'opperste eere en eerelykheyd toe t'eygenen is) naektelyk hulmpe  
ne bezonderen bystand van ONZE-LIEVE-VRAUWE van Sint Jans, die het gebed van haren  
onweirdigen dienaer, by haren Lieven Zoon ontwyffelyk heeft doen verhooren.

**Zonder 't licht van dees Zee-Sterre,**

**T'Was gedaen, ik waer al verre.**

Dat d'anders-gezinde zulk ontkomen uyt perykel en gevaer des doods,

toeschryven den loop der nature, of het geluk,

zoo 't hun invalt en gelieft;

ik voor my, houde en bekenne het zelve voor een groot weldaet door de Goddelyke genade

verkrege, naer aen-roepinge van de Heylige Maegd,

tot wiens eere ik ook ten zelve tyde beloofde, immers nam voor my,

iet merkelyks te doen, ten welken opzichte, tot kwytinge van myn schuld,

hebbe my gegeven om 't inhoud dezer te beschryven, boven 't voorgemelde Mirakel in

Latynschen Rym, op dat door de geheele wereld gelezen, verstaen en bekent worde zulk groot

wonder werk des Heeren, tot lof en dienst van zyne gebenedyde Moeder MARIA, in de

voorzeide kerke van Sint Jans tot Poperinge, tot wiens dienst ik alle behoefte uyt'er herten  
begroete.

**Komt hier zieke, komt hier kranke**

**komt hier kreupele, komt heir Manke;**

**Komt hier Doove, komt hier Blind'**

**Ydereen zyn hulp^hier vind.**

Zeer schoon en menigvuldig zyn de werken der bermhertigheyt, die den Heere door de  
voorsprake van zyne gebenedyde Moeder aldaer is doende.

Zult gy nalaten van tot de zelve in uwen nood om troost te komen?

Och neen! Komt daer na toe; komt al wie gy zyt.

Komt oud, komt jong, komt vrouw, komt man,

Na ONZE-VRAUWE van Sint Jan:

**Zyt gy in druk, zyt gy in pyn,**

**MARIA zal u troostig zyn.**

Betrouwt naest Godt, op haer: MARIA de Hulpe der Christenen, kan en pleegt behulpig te  
wezen.

En mistrauw niet om uwe misdaden wille. MARIA den toevlucht der zondaren, is moeder der  
genade.

Bid Godt door hare verdiensten, met betrouwen. MARIA die getrouwe Maegd, zal verwerven  
by haren zoon, 't gonne u zalig zal wezen.

**Zy is't, naest Godt, die 't leven gaf**

**Aen een dood kindeken in 't graf**

**Daer het dry dagen had gelegen**

**Dan wierd 't gedoopt, o wonder zegen!**

Twyffelt gy nog daer aen?

Leest dit groot Mirakel: let op de bemerkings daer by gevoegt; by dien middel betrouw ik, dat gy niet min in het geloof versterkt, als door hope verwekt, in de liefde Godts en Devotie tot de Heylige Maegd MARIA, zult ontsteken worden.

**Wilt gy hier van breeder bescheyd?**

**In 't boekskén staet het vol beleyd,**

**Waer uyt men klaerheyt zult bemerken,**

**Dat uw gelove zal versterken.**

*Na het 'byvoegsel' volgt de 'bulle', maar nu in het Vlaams, waarna een korte beschrijving van het mirakel volgt in het Frans. Daarna volgt er een 'mirakellied' en daarna nog een Mirakelgedicht. We nemen hier het mirakellied over.*





### III.

Dit Kind zeer zwak van leden  
Ongedoopt zynde, stierf  
Maer door véle gebéden  
'T léven weérom verwierf  
Naer dat het nu dry dagen  
In 't Hof zyns Ouders lag  
Begraven, als mis-dragen  
Noch Zon of Maen en zag.

### IV.

De Moeder vol betrouwen  
Op GODTs Bermhertigheyt  
Ook ander Mans en Vrouwen  
Tot zynen dienst bereyt  
Door voor-spraek van MARIE  
Die 's wérelde léven gaf  
Bidden en krygen blye  
'S Kinds léven in het graf.

### V.

Daer uyt wierd het gehéven  
Van *Pieterneel Turlin*  
Een Dochter goed van léven  
Die om 's Kinds Ziel gewin  
Zoo 't léven mogt verwerven  
Beloofde zéven jaer  
Hemd' ende bedd' te derven  
Goede beloft voorwaer.

### VI.

Het Kind ter zéker stonden  
(ô Werk van GODT gevrocht!)  
Ontgraven, wierd bevonden  
Levende, en gebrogt

Door Vroe-vrouw na de Kerke  
Der Prochie van *Sint Jans*  
Met Lof-zang voor den werke  
Van Vrouwen ende Mans.

VII.

Het Volk kwam daer by hoopen  
Om dit wonder t'aensien  
Als men dit Kind ging Doopen  
Wie kan de vreugd bedien  
De Klokken mogten luyden  
En beyaerden accoord  
En over-luyd beduyden  
'T Mirakel noyt gehoort.

VIII.

Het was voor goed te doene  
Als den Onder-Pastor  
Heer *Theodorus Raene*  
Het Kind Doopt' in den Choor  
Voor 'tweirdig Beeld verhéven  
Van *MARIAS* Autaer  
Den Naem *JAQUES* gegéven  
Is hem geweest aldaer.

IX.

Als 't Zoonken had ontfangen  
Naem en Doopsel toe-dien  
De Moeder met verlangen  
Wenscht om haer Kind te zien  
Dus wierd 't na huys gedragen  
En zweetende geleyt  
Voor 't vyer alzoó 't veel zagen  
Is uyt 't léven gescheyd.

X.

In d'Heylig' Aerd' begraven  
Wierd dit gelukkig Kind  
'T is in behouden Haven  
Geraekt door goeden wind  
Schip-braek had het geléden  
Zyn Ziel - Schip zonk voor Ree  
Had voor hem niet gebeden  
De Sterre van de Zee.

XI.

Dit Mirakel waerachtig  
Door den Heere geschied  
Na bée zyns Moeder krachtig  
Die GODT altyd aen - ziet  
Is door Bisschops Vicaris  
Bevestigt 't Jaer daer naer  
En tot bewys dat 't waer is  
Word geviert alle Jaer.

XII.

Lof zy U Maegd verheven  
Wie d'Eer naest GODT toekomt  
Dat dit Kind kreeg het léven  
En niet en wierd verdomt  
Weeft ook ons Patronesse  
Helpt ons ook in den nood  
ô Machtige Princesse  
Bevrydster van de Dood.

L. E. F.

*Het lied wordt ondertekend door L.E.F. en is dus blijkbaar niet van de hand van J/B. Roens. We hebben de stille hoop dat één van onze volkszangers dit lied een nieuwe melodie wilt geven.*

## De processie in 1879

We zijn met het processiecomité, pastoor **Dominiek Moens** en niet te vergeten 'Poperinghe Verbeeldt' aan het werken aan een erfgoedroute rond den Poperingse Ommegang. Daarbij waren we op zoek naar een schilderijtje, dat zich in de pastorie zou bevinden. Onze pastoor Dominiek ging op zoek, trok naar de zolder en vond aldaar beide onderstaande foto's – gemaakt in 1880 toen pastoor Demuynck op de Sint Jansparochie zat. 1879 was de 400-ste verjaardag van het mirakel van Onze Vrouwe van Sint Jan – en ter dezer gelegenheid heeft men dus deze onderstaande wagens gemaakt.



La Procession jubilaire  
de Notre-Dame de Saint-Jean à  
Poperinghe. — 1479 - 1879.

*Van deze processie vonden we alleen maar een Franstalig artikel in de 'Journal d'Ypres' van de 9<sup>de</sup> juli 1879.*

De jubeluumprocessie Onze Lieve Vrouw van Sint Jan te Poperinghe

– 1479 – 1879.



*Het artikel begint als volgt:*

In het jaar 1479 – was er een kind gestorven zonder gedoopt te zijn. door de tussenkomst van O.L.Vrouw van Sint Jan , kwam het kind weert tot leven op de vierde dag.

Het is de herinnering aan dit groot mirakel dat in de jaarlijkse ommegang te Poperinghe gevierd wordt. Het is de 400-ste verjaardag van deze onvergelykbare gave dat de ganse stad Poperinghe deze week viert.

De magnifieke jubeleumprocessie is zondag laatst voor het eerst uitgegaan. Ze gaat volgende zondag voor een tweede maal uit.

Ere aan de inwoners van Poperinghe. We herinneren ons alleszins niet ergens – in welke grote stad ook –

een meer briljante, rijkere, expressiever en meer geanimeerde processie, gezien te hebben.

De samenstelling van de processie was perfect gedaan en perfect uitgevoerd. Alle glorie, alle krachten, alle goede daden van de christene religie zijn hier bewonderenswaardig in het licht gesteld. Het was een aangrijpend levenstableau, van de actie en de kracht van de kerk; het is een éclatante manifestatie van de eenheid van de militante triomfale kerk en een harmonieuze wedstrijd tussen de hemel en de aarde om God en zijn heilige moeder te eren.

De tijd ontbreekt ons om de gehele majestueuze stoet te analyseren en we wijzen op de aandachtige lezing van het processieprogramma. Wanneer men voorafgaand weet, wat men te zien zal krijgen, zijn het niet alleen de ogen die geflatteerd zullen zijn door de bewonderenswaardige diversiteit van de rijkdom van de kostuums, de banieren, de insignes, de beelden, alles zal een grotere betekenis krijgen, de voordrachten zullen begrijpelijker zijn. Elke groep bezingt de wonderen van de religie, de goedheden en de gratie van de hemel, de weldaden die hier op de aarde worden bedreven, de strijd en de triomfen van de mensheid door he bloed van de zoon van God en van Maria. Nogmaals: eer aan het katholiek Poperinghe!



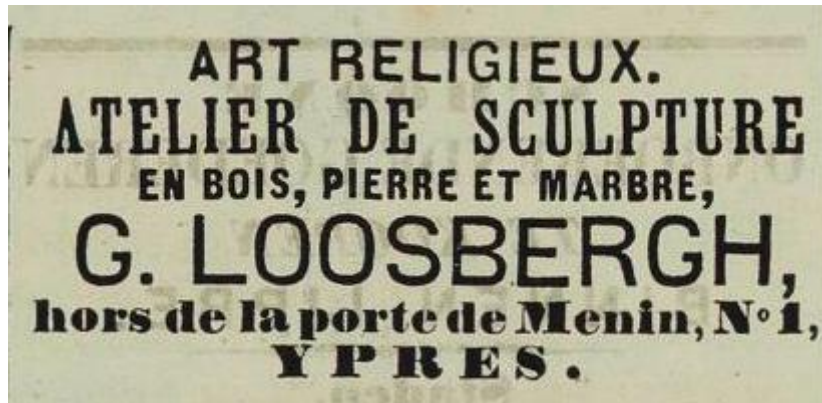
Dergelijke feesten zouden niet mogelijk zijn om te organiseren – binnen een populatie van 11.000 zielen, zonder de unanieme ijver van deze bevolking, zonder de generositeit van een groot getal, zonder de geest van geloof en van de waardige godvruchtigheid van eeuwen christenheid.

Niet alleen de processie was bewonderenswaardig – maar ook alle huizen was prachtig gedecoreerd en versierd met vrede- en vreugdevolle decoraties.

Er was een grote menigte volk aanwezig ondanks dat men slecht weer voorspeld had.

Niemand - uit het ronde - had zich hierdoor blijkbaar laten tegenhouden om af te komen.

Wij voorspellen dat het volk nog twee – tot driemaal zoveel – zondag aanstaande - aanwezig zal zijn op dit fantastisch feest.



Zondag 6 juli was een uitzonderlijke dag, zonder een druppel regen, zodat alles zijn proper en vlekkeloos verliep .

't Was prachtig! Zeker de grote stukken van de stoet, de triomfkarren, uit de ateliers van **M. Loosbergh**,

religieuze sculpteur en decorateur van Ieper. Daarbij was er het visioen van de triomf van de koningin van de hemel en van het universum.

Verschillende voorstellingen verdienen een bijkomende toelichting, waaronder de kapel van die de heer burgemeester opgesteld had in zijn koetspoort. En dit tussen zijn woning en het mirakelhuis.



De bisschop van Brugge, twee gemijterde abten van de Trappistenorde en monseigneur Bruneel begeleiden of droegen het heilige sacrament. Het gehele magistratuur van Poperinge volgde het Sacrament.

Men verzekert ons dat de tweede processie, die nu zondag 13 juli om 3 uur in de namiddag, zal plaats vinden nog mooier en opmerkelijker zal zijn dan de eerste. De maatregelen zijn genomen, zegt men ons, opdat de groepen meer aaneengesloten zullen zodat nog beter hun karakter en hun specifieke kentekens tot uiting zullen komen zodat hun rijkdom en hun betekenis nog meer beklemtoond zullen worden ten voordele van alle kijkers. De liederen zullen ook op meerdere plaatsen gezongen worden om zo ook de processie te animeren en om het gebed te accentueren. Daardoor zal deze jubileumprocessie zich manifesteren in zijn

perfectie en zullen de vele kijkers verhalen dat het katholieke Poperinge God en Onze Lieve Vrouw op de beste manier kunnen eren.



Met dank aan **Miranda Degraeve** van 'Poperinge Verbeeldt' voor haar puzzelwerk met de foto's!  
En met dank aan **Wouter Moyaert** voor zijn medewerking.



## De ommeegang na de eerste wereldoorlog



*Om enigszins de onderstaande foto's uit her rijke bestand van Poperinghe Verbeeldt te kunnen situeren, gingen we eens kijken in 'De Poperingenaar' van de 6<sup>de</sup> juli 1919.*

*Daar schreef men :*

Na vijf jaren in oorlogstijd geleefd te hebben, is het ons weer gegeven dit jaar de plechtigheid te vieren.

De eerbied en de liefde tot O.L.Vrouw van St. Jan, is ieder Poperingenaar als ingeboren.

Met voldoening zien allen toe, wanneer het lieve beeldplechtig door de straten wordt gedregen.

Van heinde en verre komt het volk toegestroomd om Haar te vereeren en te voet te vallen.

De plechtige processie die heden zondag de straten doorkruist, zal ten gevolge der omstandigheden haar vollen luister nog niet kunnen bereiken.

Hieronder geven wij een schrift dat het wedervaren van het mirakelbeeld, gedurende den oorlog, omstandig uiteenzet.

Beste medeburgers,

Alles wat van Onze Lieve Vrouw van Sint Jan spreekt, is U hoogst welkom: die

godvruchtigheid wordt U als ingeboren; zij verspreidt zich immers verder, dank zij de onvergeten plechtigheid der kroning op 16 mei 1909, dank zij de onverstoorbare bemoeiing van den ijverigen Herder der parochie.

Deze gemoedvolle herinnering aan O.L. Vrouw in oorlogskem, weze U eveneens aangenaam, en brenge het hare bij om de Moedermaagd betrouwvoller nog te doen aanroepen.

Waar toe noodig U den dagelijkschen smeektocht van Oogst 14 en volgende maanden af te schetsen?

Bij waart er de ontroerde getuigen en ommegaande bedevaarderes van.

Waarom U de vurige gebeden herinneren voor het beeld, dan naderhand onophoudend uitgesteld en met geurige bloemen versierd?

't Was gijzelf die stil ze storttet in die benauwvolle dagen en maanden en jaren.

En toch was het de vuurproef, met helsch geweld uwe devotie aangedaan; veel schoone herinneringen verdwenen: het mirakelhuis werd uitgebradn, de doopvont vernietigd, alle openbare betoogingen gladweg onmogelijk gemaakt.

Maar het tegendeel werd bereikt: uwe devotie werd gespijst, wortelde zich vaster in uwe herten, deed er nog inniger smeekingen uit vloeien.

In April 18 was het de pijnlijkste overmaat: de volledige ontuiming der stad en de droeve tocht tot ballinschap.

't Miraeklbeeld moest mee naar ongekende oorden, na een oponthoud van eenige dagen in 't Vogeltje buiten stad.



Wat scheen het heiligdom toch doodsch en ijdel, waar Moeder was verdwenen; O zulks herhale zich nimmermeer!....

Toch bleef haar geest beschermend er zweven, en geen verdere noodlottige beschadiging gebeurde.

Toch werd haar eeredienst niet heelemaal geschorst, en vrome burgers drongen, door de wachten heenb, die treurige verlatenis binnen en trotseerden doodsgevaar om den Ommegang te doen. En in den vreemde, en onder de Poperingsche soldaten, wat al stille verzuchtingen om hulp en troost, om redding en behoud, om terugkeer en vrede! ...

Helaas, wanneer?

Eens kwam Maria met Jezus uit Egypteland terug, als Herodes bezweken was onder Gods geselende straf; zou het nu niet eveneens als de meinedige zijnen hoogmoedsdroom teenmaal verbrijzeld zag?

De gebeurtenissen, door de hand der Voorzienigheid tastbaar geleid, maakten dat onverstoorbaar voorgevoel bewaarheid en als een donderslag was de omkeer daar... de stad werd heropend, opnieuw bevolkt, en gaat onder 's Heeren hoede en zegen eene grootse toekomst tegemoet.

't Mirakelbeeld kwam weer uit Conchille le Temple bij Abbeville in Frans-Vlaanderen en werd triomfantelijk ter kerk gebracht. Maria's eredienst had zegelijk de proef doorstaan en en kwam er heerlijker uit, en krachtiger vastgeankerd, en dieper ingeworteld.

Getuige **de jubelstoet op 13 maart '19**, daags voor de verjaring van het wonder; geen akkoord geluid, de klokken waren verre nog, geen processietoet, alles ontbrak nog ten volle; maar iedereen te been in ontelbare scharen, en een juichende geestdrift nooit gezien...

O Maria, zie voortaan goedig neder op uwe kinderschaar, en laat ons nooit meer wezen worden.

Lijk eens de vrucht van uwen Maagdenschoot  
Door wreede dood ons voller leven bood  
En Pasen Hem uit Goeden Vrijdag sproot  
Zoo, Moeder, mocht door U ui hoogsten nood  
Het Poperings volk verrijzen hemelgroot!

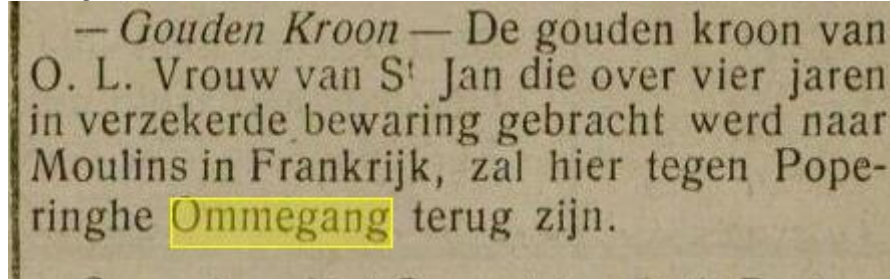
Waar Naartoe?

1

Waar is Sint Jans mirakelbeeld,  
Nu 't Poop'ingsch volk is rondbedeeld  
In vreemde landen?  
Als kidners zuchten onder wee,  
Dan lijdt Maria geerne mee  
Met lieve panden  
En als de vijand zonder maat  
Vernieling zaait en moordend slaat  
In alle stnaden  
Dan waakt zij bij haar angstig kroost  
En heelt zijn wonden onverpoost  
met zalvende handen  
toen eens Herodes Jezus zocht  
doorreisde zij, in droeven tocht  
woestijne zanden  
nog volgt zij kinders vluchtend trouw,

en Haar weerhoudt noch winterkou,  
noch zonnebranden  
zoo schuilt het lief mirakelbeeld,  
waar 't Poop'ringsch volk is rondbedeeld  
in vreemde landen

15 oogst 1918



2

Maar wijs het zalig toevluchtsoord,  
Waar tot het beeld, nooit onverhoord  
Wij bedevaren !  
Ter plaatse reizen past nu min  
En moeder kent uw godsvruchtzin  
Van vredejaren  
Zij hoorde uw beên in oorlogsdrang  
Die talloos gij ter ommegang  
Vol hoopt kwam paren  
Zij zag hoe later, diep in 't hert  
Voor allen vroom gebeden werd  
Die dierbaar waren  
In 't hert - zij voort het stilzaam oord  
Waart gij tot Haar, nooit onverhoord  
Kunt bedevaren  
En lijk de maagd voor 't wichtje bad  
En zij het mocht, door 't doopselnat  
Voor eeuwig sparen  
Zoo voor de stad in stervensnood,  
En voor zoveel in zieleddood  
Wilt u daar scharen

8 september 1918

3

Waar blijft het toch? ... een minnend kind  
Is rustig maar, als 't moeder vindt...  
Waar mocht ze vlieden?  
Waar anders als Haar Hoeder vroom,  
Die Haar ter kerk lang zonder schroom  
Ziet hulde bieden;  
En, hoog verheven op Haar troon  
Aan oorlogsgruwel met Haar zoon  
Kalm zag gebieden  
Dan treurend met Haar henen ging,  
Als dood alom te dreigen hing  
Och! 't Moest geschieden!  
Heel ongedeerd wilde Hij dien schat

Eens wedervoeren naar ons stad  
Met vreugdelieden  
Die zich op 't heuglik kroningsfeest  
Uit herten toen nog over weesd  
Niet hooren lieten  
Zou moeder zeegrijk binnentreên,  
Gekend, gevierd als nooit voorheen  
Door alle lieden  
*10 januari 1919*  
Weerom thuis  
Geen klokakkoorden doen ons kond  
Maar 't schalt uit vol gemoed in 't rond  
Zij komt weer wonen!  
Hoezee! 't Wordt dubbel wonderdag;  
Het uur, dat eerst herleven zag  
Gaat zij bekronen  
Zij wil ons stad, nog doods als 't graf  
Ons volk, wiens vroomheid droef begaf  
Haar smeekkracht tonen  
Haar intree zij een jubelstoet  
Wat ook aan pracht ontbreekt, vergoed  
En geestdrifstonen  
Uit Conchille kwam Zij nu weer  
Van ons verscheidt – Zij nimmermeer,  
Zij blijft hier tronen !  
En dieper hulde en eew'ge trouw  
Beloven vast, O Lieve Vrouw  
Al uwe zonen  
Geef hulp in druk, aanhoor ons beê  
Verleen herleving, schenk ons vreê  
Wil liefde tonen  
*13 maart 1919*

**Over de 'ommegang' van het jaar 1919, stond er een klein berichtje in de Poperingenaar van de 13<sup>de</sup> juli 1919**



*Kermis.* — Niettegenstaande het somber regenachtig weder was er Zondag laatst veel volk in de stad. Tusschen vaar en vrees van de regen deed de Processie haren gewonen **ommegang** te midden eene ingetogene menigte. Gansch den dag was er veel beweging.

Het jaar daarop verschijnt er in dezelfde krant op de 27<sup>ste</sup> juni 1920 een korte aankondiging over de Kermis.

Kermis – Zondag aanstaande begint dus de jaarlijkse kermis of Poperinghe Ommegang. Niet dat men het kan bemerken aan het wegruimen van verouderde vuilhopen of opknappen van de



openbare plaatsen en straten, onder meer de Valkstraat en de Kleine Markt. Men komt het zelf niet te weet door het uithangen van een feestprogramma. De vooroorlogse feestcommissie deed toch alle jaren minstens een programma der feestelijkheden uithangen. (Hoe nederig de feesten soms ook wel waren.) Dit jaar zien wij niets, 't schijnt nochtans det er eene nieuwe commissie aangesteld is? Stellig toch is het zeker dat Zondag Poperinghe ommegang begint. Aan allen, stadbewoners en vreemde bezoekers, wensen wij een goede kermis; aangenaam verzet en deftig plezier.

*En op de 4<sup>de</sup> juli 1920 stond er in dezelfde krant:*

Ommegang – Heden begint in de Sint Janskerk de negendaagse

plechtigheid te ere van O.L. Vrouw van St.-Jan. Om 9 ure plechtige hoogmis waarin de prachtige tweestemmige mis van Perosi door de zangers zal uitgevoerd worden. Om 10 ure doet de luisterrijke processie haren gewone ommegang door de stad.

*Waarschijnlijk van de processie van dit jaar zijn er een aantal glasnegatieven bewaard gebleven – die nu door Poperinghe Verbeeldt ter beschikking worden gesteld.*

*De foto's zijn langs onder precies verbrand. Ik heb ze in stukken gesneden en laat ze hier volgen.*

*Zoals te zien is op de foto hiernaast – genomen in de Vlamingstraat – zijn de herstellingen van de bombardementen van de eerste wereldoorlog nog in volle gang. De vroegere stadsschool en tekenacademie ligt nog in puin.*







*We zien dat de groepen hier begeleid worden door een blazersgroepje, zodat we mogen aannemen dat deze vrome maagden groep ook een dansje placeerde de ommegang rond. De muzikanten zijn gekleed in een semi-historisch tenue waarvan de 'mansrokken' ons doen vermoeden dat ze geïnspireerd geweest zijn door de 15<sup>de</sup> eeuwse kledij.*



*Naast de foto's uit de jaren '20 plaatsen we hierlangs een foto van dezelfde groep maar dan 100 jaar later.*

*De foto werd genomen door Daniël Liefoghe.*

*Zoek de vele verschillen !*









*Op de  
O.L.Vrouwwagen zien  
we dat het kindje  
Jacobus in een soort  
'korrewoagen' ligt –  
we kunnen er moeilijk  
een 'wieg' van maken  
– aan de voeten van  
Onze Vrouwe. Het  
kindje wordt omringd  
door vier engeltjes  
van meisjes.  
Het lijkt erop dat de  
mensen die de  
processie volgen een  
tak hop in hun handen  
dragen.*



Het verslag in 'De Poperingenaar' van de 11<sup>de</sup> juli 1920 was kort.

In de laatste dagen die de Kermis voorafgingen, had de stad een liefelijker uitzicht gekregen. Zoals vroeger om dien tijd, werden de huizen gepoetst, geborsteld, herschilderd. De straten en openbare wegen werden grotendeels en in haast gereinigd en opgeknapt.

Veel hoeken en kanten werden eens ontruimd; toch scheen de Valkstraat niet tot de stad te behoren, want daar troffen wij nu nog 'nen ongekaseiden obusput aan en een aantal verouderde en welriekende modder.

De zondag morgen begon het weder prachtig, maar 't was van korten duur. Met angst en in haast kon de processie haren ommegang voleinden. Om 12 ure kregen wij een donderweer vergezeld van eene echte wolkbreuk. 't Water stroomde een uur lang, en herschepte de straten in vaarten en veel kelders in waterputten. De riolen, waarvan sommigen in droevigen staat, konden den vloed niet zwelgen en in veel plaatsen stroomde het water over straat en de huizen in. Een ogenblik mocht men een echte ramp vrezen. De sluisdeuren gerochten maar omhoog, na bovenmenselijke en volhardende krachtinspanning.

Met het slecht weder was de feeststemming er af, het weder was niet meer aangenaam.

's Morgens, volgens den aanleg, mochten wij veel volk verwachten, en de dag liep eentonig voorbij. De schieting aan Willem Tell, waar veel deelnemers verwacht werden, kon niet doorgaan.

De maandag was het weder gans den dag, al even slecht. De concerten, te geven door de twee muziekmaatschappijen, en die beiden beloofden druk bijgewoond te worden, konden insgelijks geen plaats hebben. De dinsdag was het weder nog slecht, koud en regenachtig en zo was er geheel weinig volk. De vuurvogelschieting op de statie moest ook al uitgesteld worden.